

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE OSATYÖKYKYISILLE TIE TYÖELÄMÄÄN (OTE) HALLINNOLLINEN LOPPURAPORTTI

**OTE 4 Osatyökykyisille tie työelämään
SATAOSAA-kokeilu, Satakunta**

**Perusturva- ja sote-muutosjohtaja Terttu Nordman
terttu.nordman@pori.fi**

16.11.2018

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

SATAOSAA alueellisen kokeilun tavoitteena oli luoda osatyökykyisten työllistymiseen ja osallisuuden edistämiseen maakunnallinen, eri toimijat yhdistävä toimintamalli, joka parantaa kohderyhmän elämänlaatua, työllistymistä ja osallisuutta. Tuloksena syntyi Työnhakijoiden monialainen palvelu – toimintamalli, mihin tähdättiin kaikella kokeilussa tehdyllä kehittämistyöllä. Toimintamalli on verkostomainen ja se sisältää osatyökykyisten osallisuuteen ja työllistymiseen tähtääviä palveluja.

Tavoitteen toteutumiseksi perustettiin useita kehittämisverkostoja koko Satakunnan alueelle ja lisättiin palvelumalliin kuuluvien palvelujen asiakaslähtöisyyttä, saatavuutta ja laadukkuutta useilla kehittämiskokeiluilla ja koulutuksilla. Kokeilussa saavutettiin tuloksia, joilla edistetään osatyökykyisten henkilöiden monialaista tukea ja työhönvalmennusta, pääsyä palveluihin asiakaslähtöisesti ja oikea-aikaisesti sekä tuetaan heitä työllistymään. Nuorten osatyökykyisten palveluja parannettiin erityisesti oppilaitosten monialaista yhteistyötä edistämällä. Osatyökykyisten ja vammaisten osallisuus on ollut kokeilun läpileikkaava tema mutta erityisesti tätä on vahvistettu järjestöyhteistyötä kehittämällä ja huomioimalla asiakkaat omien palveluidensa kehittäjinä.

SATAOSAA-kokeilussa luodut mallit olivat: Työikäisten monialainen palvelu Satakunnassa, Opinnoista töihin -toimintamalli Satakunnassa, Osallisuutta tukeva toimintamalli Satakunnassa ja Mielenterveyskuntoutujan tuetun työllistymisen toimintamalli Satakunnassa.

Kokeilussa saatiin aikaan paljon positiivisia muutoksia, kuten esimerkiksi moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön tiivistyminen verkostoiksi ja verkostomaiseksi toimintatavaksi, asiakkaan palvelutarpeen nouseminen keskiöön, työhönvalmennuksen laadun ja saatavuuden paraneminen. Yksi vahva tekijä kaikessa muutoksessa on asenne, jota olemme muuttaneet osatyökykyisten osallisuuden ja työllistymisen polkujen edistämiseksi eri tavoin viestinnällä ja pilottikokeiluilla. Työikäisen monialaisen palvelun toimintamallilla on nyt aihio ja vankka pohja, johon lopullista, koko maakunnan sote- ja kasvupalvelujen hyväksymä malli voidaan rakentaa.

SATAOSAA-kokeilun haasteena on ollut lyhyt aika suhteessa toimenpiteisiin ja tavoitteisiin, sillä toimintakulttuurin muutos vaatii aikaa. Sote- ja maakuntaudistuksen keskeneräisyys on tuonut omat haasteensa kehittämistyöhön. Kehittäjäverkostojen keskusteluissa on todettu nykyisten toimintamallien ja ajattelutavan muutoksen tarpeellisuus osatyökykyisten ja vammaisten palveluiden parantamiseksi, vaikka emme vielä tiedä sote- ja maku-ratkaisuja.

Kokeilussa toimineet henkilöt ovat kokeneet oppineensa paljon ja onnistuneensa uusien mallien kehittämistyössä yhteistyössä. Kokeilun henkilöstön lisäksi kehittämistyöhön on osallistunut satoja satakuntalaisia ammattilaisia ja asiakkaita. Vuosi lisää aikaa kokeilulle olisi rikastanut jo nyt hyvät tulokset vielä paremmiksi erityisesti maakunnallisen yhtenäisyyden näkökulmasta. Kokonaisuutena SATAOSAA vastasi tavoitteisiin hyvin, mikä on tarkoittanut hankehenkilöstön suurta työmäärää ja Satakunnan alueen toimijoiden sitoutumista kehittämistyöhön.

SATAOSAA-kokeilun yhteys maakuntakehittämiseen on ollut tiivis. Kokeilun henkilöstöä on osallistunut Satasoten valmisteluryhmiin. Kehittämistyötä on tehty maakunnan näkökulmasta. SATAOSAA:n toiminta ja mallit on raportoitu maakunnan väliaikaiselle toimielimelle VATE:lle, maakunnan sote-valmisteluryhmille ja –valmistelijoille. Toimintamallit juurtuvat alueen organisaatioiden ammattilaisille niin, että niiden käyttöönotto vakiintuu ja kehittäminen jatkuu maakunnassa.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

SISÄLLYSLUETTELO

1	TULOKSET, AIKAANSAATU MUUTOS JA VAIKUTTAVUUS	3
1.1	TAUSTA.....	3
1.2	TAVOITTEET JA TULOKSET KOKONAISUUTENA.....	4
1.3	AIKAANSAATU MUUTOS KOKONAISUUTENA.....	7
1.4	AIKAANSAADUT TOIMINTAMALLIT	8
1.5	TYÖTOIMINNASTA JA OPINNOISTA TÖIHIN: TOIMINTA, TULOKSET, MUUTOS JA AIKAANSAADUT MALLIT	8
1.5.1	<i>Työllistämispotentiaalin tunnistaminen sekä työllistymismahdollisuuksien arviointi</i>	10
1.5.2	<i>Palveluohjaus</i>	13
1.5.3	<i>Palvelutuotteen määrittely</i>	15
1.5.4	<i>Palveluiden kehittäminen ja integraatio, myös pitkäaikainen tuki</i>	17
1.5.5	<i>Työnantajayhteistyö</i>	20
1.6	OSALLISUUTTA TUKEVA TOIMINTA: TOIMINTA, TULOKSET, MUUTOS JA AIKAANSAADUT MALLIT	21
1.7	KEHITTÄMISTYÖN TUKITOIMET (TYÖTOIMINNASTA JA OPINNOISTA TÖIHIN SEKÄ OSALLISUUTTA TUKEVA TOIMINTA) ..	23
1.8	MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIIEN TUETUN TYÖLLISTÄMISEN KEHITTÄMINEN 19.3.2018 ALKAEN.....	26
1.9	HYÖDYT JA VAIKUTTAVUUS	27
2	TOIMINTA	28
2.1	YLEISKUVA	28
2.2	AIKATAULUN TOTEUTUMINEN.....	30
2.3	TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET- JA RESURSSIT	30
3	BUDJETTI JA KUSTANNUKSET	32
3.1	RISKIT	33
3.2	VIESTINTÄ.....	34
4	DOKUMENTOINTI	35
5	OPIT JA PALAUTTEET	41
6	JÄLKIHOITO	42
6.1	SIIRTYMINEN PYSYVÄÄN TOIMINTAAN	42
6.2	ARVIOINTI, JÄLKIARVIOINTI JA AVOIMET TEHTÄVÄT	44
6.3	IDEOITA JATKOKEHITYKSELLE	44
7	LIITTEET	46

1 Tulokset, aikaansaatu muutos ja vaikuttavuus

1.1 Tausta

SATAOSAA -alueellisen kokeilun hakijatahona ja maakunnallisena hallinnoijana toimi Porin kaupunki. Hankkeen vastuullinen johtaja on perusturvajohtaja, Satasoten muutosjohtaja Terttu Nordman. Hankkeen seurannasta ja raportoinnista vastaavana yhteyshenkilönä toimi Satakunnan sairaanhoitopiirin hanketoiminnan päällikkö Mari Niemi. Hanke toteutettiin koko Satakunnan alueella. Toimijoilla on ollut tarvittavat resurssit ja kokemus maakunnallisten hankkeiden läpiviemiseen.

Hallinnoija nimesi hankkeelle ohjausryhmän. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi vastuullinen johtaja, ja lisäksi ohjausryhmään kuuluu hankkeen hallinnon edustajana Satakunnan sairaanhoitopiirin hanketoiminnan päällikkö. Ohjausryhmään kutsuttiin Satakunnan kuntien ja kuntayhtymien sekä muiden yhteistyökumppaneiden edustus. Ohjausryhmään nimettiin myös asiakkaiden (kokemusasiantuntija) edustus. Ohjausryhmän kokoonpanoa täydennettiin kokouskohtaisesti tarvittaessa. Ohjausryhmä tuki ja ohjasi hankkeen etenemistä, sekä seurasi tavoitteiden saavuttamisastetta. Projektipäällikkö toimi ohjausryhmän esittelijänä. Ohjausryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 28.9.2017 Porissa, toinen kokous 20.3.2018 Raumalla ja kolmas kokous 3.10. Porissa. Tämän lisäksi ohjausryhmä kokoontui 28.8. Porissa THL:n arviointiryhmän pyynnöstä arviointitilaisuuteen.

Ohjausryhmän nimeämisessä kuultiin Satasoten vammais- sekä aikuis-, päihde- ja mielenterveyspalveluiden valmistelevia työryhmiä, joiden kanssa hanke teki koko hankeajan tiivistä yhteistyötä. Hanke teki yhteistyötä myös Satasoten muiden työryhmien kanssa, kuten aikuispalvelujen valmistelu, aikuissosiaalityön valmistelu, vammaispalveluiden valmistelu, nuorten palveluiden valmistelu, työterveyspalvelujen valmistelu, sidosryhmäyhteistyön valmistelu, sote- ja kasvupalveluiden yhdyspinta, ICT-valmistelu

Hankesuunnitelma käsiteltiin Satasoten valmistelevissa elimissä, joilla on kaikkien jäsenkuntien mandaatti toimia hankerahoituksen suhteen. Satasoten palvelurakennetyöryhmä hyväksyi hankerahoituksen hakemisen kokouksessaan 10.11.2016. SATAOSAA tukee Satakunnan alueellisen yhteistyön kehittämistä myös tulevaa sote-integraatiota ajatellen.

Kokeilu toteutettiin ajalla 1.3.2017 – 31.12.2018. Hankkeen toteutusajan pidentämiseen lokakuusta 2018 vuoden loppuun saatiin valtionavustuspäätös STM:stä 29.6.2017. Hankkeen omarahoitusosuutena käytettiin pääosin hankkeeseen siirrettävää kuntien ja kuntayhtymien työpanosta. Hankkeen suurimmat menoerät muodostuivat hankkeeseen palkattavasta henkilöstöstä sekä kunnilta ja muista yhteistyökumppaneista osa-aikaisesti hankkeen tehtäviin irrotettavasta työpanoksesta

Alueellisessa kokeilussa on työskennellyt kokopäivätoiminen projektipäällikkö 1.8.2017 alkaen. Projektipäällikön tehtävänä oli mm. koordinoida hankkeen toteutusta, osallistua hankkeessa käyttöön otettavien toimintamallien suunnitteluun ja toteutukseen, laatia tarvittavia selvityksiä ja raportteja, koota verkostoja, järjestää koulutuksia, sekä osallistua hankkeen tiedottamiseen.

Kokeiluun palkattiin projektisihteeri ja yhdeksän projektisuunnittelijaa koko hankkeen ajalle tai lyhyempiin tehtäviin. Tehtäväkuvat ja osaamisvaatimukset sidottiin toimenpiteisiin. Projektisihteerin tehtävänä oli hankkeen raportointi ja käytännön asioiden hoitaminen. Suunnittelijoilta edellytettiin

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

erityisesti substanssiosaamista toimenpiteiden tehtävistä. Projektisuunnittelijat rekrytoitiin mahdollisuuksien mukaan osallistajaorganisaatioiden työntekijöistä, jotta osaaminen jää maakunnan käyttöön hankkeen jälkeen.

Toimijoiden sitoutuneisuus kokeilun onnistumiseksi edellyttää, että osatyökykyisten palveluiden parissa työskentelevät ammattilaiset voivat omalla panoksellaan osallistua verkostomaiseen kehittämistyöhön ja SATAOSAA-hankkeessa asetettujen tavoitteiden eteenpäin viemiseen. Satakunnan kuntien ja kuntayhtymien henkilöstöä osallistui mm. toimintamallien suunnitteluun ja käyttöönottoon, sekä oli mukana tekemässä hankkeen arviointeja ja mittauksia. Tämä työpanos kattoi samalla hankkeessa vaadittavaa omarahoitusosuutta.

Projektipäällikön aloitettua työnsä kokeilun toimintaa tarkennettiin mm. Satasoten kuntoutus- ja työllisyys-hankkeiden yhteisen kirjallisen nykytilaselvityksen ja kuntakierroksilla esiin nousseiden kehittämistarpeiden pohjalta. Toimintasuunnitelma jaettiin toimenpidekokonaisuuksiksi, joille osoitettiin vastuusuunnittelijat. Kokeilua vietiin eteenpäin toimenpidekokonaisuuksina ja niiden yhteistoimintana osallistamalla yhteiskehittämiseen kuntia, kuntayhtymiä, oppilaitoksia, järjestöjä ja muita toimijoita kuten esimerkiksi KELA. Muodostui useita kehittämissyrymiä, joissa oli mukana satoja satakuntalaista edellä mainittujen tahojen työntekijöitä ja asiantuntijoita. Toimenpiteet etenivät piloteissa, kehittämissyrymissä, workshoppeissa, seminaareissa ja muissa tapaamisissa. Lisäksi hankkeessa on valmistunut kymmeniä raportteja, tekstejä, toimintamalleja ym., joita on listattu kohdassa 3.

Toimenpidekokonaisuuksien tuotoksista muodostui kolme toimintamallia: Satakunnan verkostomainen työikäisten monialainen palvelu, Satakunnan opinnoista töihin –malli ja Satakunnan osallisuus –malli.

1.2 Tavoitteet ja tulokset kokonaisuutena

SATAOSAA:n kokonaistavoitteena oli luoda osatyökykyisten työllistymiseen ja osallisuuden edistämisen maakunnallinen, eri toimijat yhdistävä toimintamalli, joka parantaa kohderyhmän elämänlaatua, työllistymistä ja osallisuutta. Työikäisen monialainen palvelu -toimintamallin tarkoituksena on tuottaa palvelut maakunnallisesti yhtenäisesti ja tasalaatuisesti. Kyseessä ei ole seiniin sidottua toimintaa, vaan moniammatillinen verkosto, jonka työskentelytapa on asiakaslähtöinen ja ratkaisukeskeinen, ja jossa hyödynnetään osaamista yli organisaatio- ja kuntarajojen. Tavoitteiden saavuttamiseksi luotiin useampia toimintamalleja, joilla vastattiin esiin nousseisiin kehittämistarpeisiin. Yleisten tavoitteiden lisäksi hankkeella on toimenpidekohtaisia tuotoksia/tavoitteita, jotka on kohdennettu tarkemmin osioihin Työtoiminnasta ja opinnoista töihin, Osallisuutta tukeva toiminta ja Mielenterveyskuntoutujien tuetun työllittämisen kehittäminen.

Kokonaistulosten saavuttamiseksi tehtiin useita eri toimenpiteitä. Osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä työ- tai virkasuhteiseen palkkatyöhön kehitettiin tekemällä asennemuokkaustyötä eri sektoreilla ja kokeilemalla uusia tapoja eri toimenpiteissä. Yksi merkittävä tekijä oli työhönvalmennuksen kehittäminen. Olemme viestittäneet osatyökykyisten työllistämisen tarpeellisuudesta eri keinoin henkilökohtaisissa tapaamisissa, seminaareissa ja koulutustilaisuuksissa. Jaoin mm. vuoden aikana 1300 kappaletta STM:n Osatyökykyiset työssä –ohjelmassa tuotettua Kyvyt käyttöön opasta. Laajempaa yhteiskunnallista keskustelua aiheesta tuotettiin mm. järjestämällä Suomi-Areenassa keskustelu, joka välittyi MTV:n Areenan kautta kaikille katsojille. Keskustelu poiki useita lehti- ja nettiartikkeleita osatyökykyisten työllistämistä valtakunnallisissa ja ammattilehdissä. SATAOSAA ja muut OTE-hankkeet ovat mukana Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden opinto-ohjelmassa.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Osatyökykyisten henkilöiden pääsyä palveluihin oikea-aikaisesti varmistettiin luomalla uusia monialaisia verkostoja. Kokeilun laajat tavoitteet ja toiminta johtaa siihen, että myös yhteistyörakenteita, verkostoja ja kehittäjäryhmiä on useita, alueellisia ja maakunnallisia sekä eri tarkoituksissa kokoontuvia. Työryhmissä ja verkostoissa on mukana n. 300 asiantuntijaa ja 100 asiakasta eri puolilta Satakuntaa. Tällä työllä edistettiin monialaista yhteistyötä eri tasoilla ja alueille. Yhtenä merkittävänä asiana oli huomion kiinnittäminen työttömien terveystalouteen ja se kehittämistyö, mitä kokeilussa tehtiin. Järjestöyhteistyön tiivistyminen ja kehittyminen on tärkeää matalan kynnyksen toiminnan luomisessa ja työllistymisen polun eri vaiheissa.

Osatyökykyisten palveluiden asiakaslähtöisyyttä kehitettiin huomioimalla osatyökykyisten näkemyksiä palveluiden kehittämisestä kyselyillä ja kokemusasiantuntijatiedon kautta. Kohderyhmää on kuultu mm. toteutetuissa Kokemustoimijat vaikuttajina -tilaisuuksissa. Lisäksi asiakkaat osallistuivat itse kehittämistyöhön mm. työkykytiimien toiminnan kehittämisessä ja Rapiat-työryhmissä.

Monialaista tukea on kokeiltu vammaispalvelujen ja psykososiaalisten avopalvelujen yhteistyössä, oppilaitosten piloteissa ja työkykytiimejä perustamalla. Työkykytiimit ovat merkittävä uusi toimintatapa työttömien työnhakijoiden terveystalouden kehittämisessä. Työhönvalmennusta kehitettiin koulutuskokonaisuudella ja juurruttamalla tuetun työllistämisen toimintamallia laajasti alueella. Satakuntaan perustettiin työ- ja työhönvalmennusta tekeville asiantuntijoille työhönvalmennusverkosto, joka jää pysyväksi toimijaksi. Tehtävässä läheinen yhteistyö alueen kahden monialaisen palvelun (TYP) kanssa on ollut hyvä tuki.

Yhteistyötä eri toimijoiden välillä on kehitetty erityisesti kehittämisverkostoissa, työryhmissä ja piloteissa. Tämä on toiminut myös yhteisten toimintamallien kehittämisen pohjana ja on valmistunut aihioita yhteisiksi toimintamalleiksi käyttöön otettavaksi uusiin rakenteisiin. Uusia rakenteita on suunniteltu yhteisesti ja viety maakuntapäätäjien tiedoksi mm. sote- ja kasvupalvelujen valmisteluryhmissä, raporteissa ja toimimalla sote-muutosjohtajan alaisuudessa.

Nuorten osatyökykyisten työllistymisen tueksi on kehitetty yhteistyössä alueen kaikkien toisen asteen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Painopiste on ollut toisella asteella, jossa on kokeiltu Kykyviisaria tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden tunnistamiseksi ja palvelupolun suunnittelemiseksi sekä luotu malleja monialaiseen yhteistyöhön työllistymisen nivelvaiheeseen. Yksi merkittävä tekijä on ollut monialaisen yhteistyön lisääntyminen mm. KELAn kanssa.

SATAOSAAssa osallisuuden käsite on huomioitu laajasti nimenomaan kaikkien kohderyhmien osallisuutena. Osallisuutta tukeva toiminta on ollut läpileikkaavana teemana SATAOSAA-kokeilussa. Osallisuutta on tarkasteltu monella tasolla: suunnitteluosallisuus, toiminnan osallisuus, päätöksentekosallisuus ja arvioinnin osallisuus. Osallisuus on huomioitu toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa näkökulmasta, jossa osallisuuden lisääntymisen katsotaan tarvitsevan mahdollisuuksia osallistua ja tätä kautta saada osallisuuden kokemuksia. SATAOSAAssa on kehitetty yhdessä maakunnan toimijoiden kanssa mm. sosiaalista kuntoutusta vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeeseen. Osallisuutta on lisätty myös aktiivisesti osallistamalla maakunnan asukkaat sekä yhteistyökumppanit mukaan kehittämistoimintaan. Järjestötyön merkitys osallisuuden lisäämisessä on suuri. Asiakasosallisuus kokeilussa on toteutunut erityisesti kohdetyhmiä haastatteleamalla ja ottamalla huomioon kehittämis ehdotukset malleja kehitettäessä. Esimerkiksi vammaispalveluissa asiakkaat ovat itse suunnittelemassa palvelujaan.

Verkostomainen Työkäisen monialainen palvelukeskus – toimintamalli on esittelyssä SATAOSAA:n posterissa. Kokonaisuus on erillinen toimintamalli mutta kaikki hankkeessa tehty työ, erityisesti verkostojen perustaminen ja kehittämistyö näissä verkostoissa on tähdännyt yhteiseen toimintamalliin,

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

joka kokoaa kaikki osatyökykyisille suunnatut palvelut samaan verkostoon. Malli on ollut jo pitkään mukana maakuntavalmistelussa sote- ja kasvupalvelujen yhdyspintatyöryhmän työssä, jossa palvelukeskus on nähty myös seinällisenä toimintana. Malli näyttäytyy osittain monialaisen palvelun (TYP) –uudistettuna versiona, joka on asiakaskunnaltaan laajempi ja toimintaotteeltaan ennaltaehkäisevää. Osatyökykyisten työllistymistä ja osallisuutta edistävään moniammatilliseen toimintamalliin linkittyvät myös järjestölähtöiset osatyökykyisille suunnatut toiminnot ja palvelut, järjestöjen tuottamat palvelukuvaukset ja maakunnalliset palvelukokonaisuudet.

SATAOSAAN kehittämistyössä on noussut esiin merkittäviä huomioita osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden työllisyyden ja osallisuuden edistämisen onnistumiseksi

- moniammatillinen ja monialainen yhteistyö
- verkostot ja verkostomainen toimintatapa
- palvelujen tuottaminen asiakkaan palvelutarve edellä
- ratkaisukeskeisyyden merkitys
- tarttuminen terveys- ja muihin haasteisiin heti kun palvelu/tuen tarve huomataan
- työhönvalmennuksen saatavuus
- osallisuuteen ja työllistymiseen kannustava asenne
- järjestöyhteistyön merkitys

Taulukko: Kokonaistavoitteet ja niiden toteutuminen

Asetettu tavoite	Saavutettiin tavoite ja miten se näkyy käytännössä
Tukea osatyökykyisiä henkilöitä työllistymään työ- tai virkasuhteiseen palkkatyöhön	Saavutettiin. Kokeilimme useita malleja ja osaa jää pysyviksi käytännöiksi. Lisäsimme työ- ja työhönvalmennustyön osaamista Satakunnassa.
Varmistaa osatyökykyisten henkilöiden pääsy palveluihin oikea-aikaisesti	Saavutettiin osittain. Alueella on toimivia verkostoja ja koulutusta saaneita asiantuntijoita mutta koska odotamme uusia rakenteita, ei malli voi toimia vielä täydellisesti.
Kehittää osatyökykyisten palveluiden asiakaslähtöisyyttä	Saavutettiin. Olemme kuulleet asiakkaita ja kokemusasiantuntijoita ja välittäneet tietoa palveluntarjoajille sekä kouluttaneet mm. ratkaisukeskeisestä ajattelusta
Kehittää monialaista tukea ja työhönvalmennusta	Saavutettiin. Erittäin tärkeää on ollut tuetun työn mallin tuominen Satakuntaan ja asiantuntijoiden kouluttaminen sekä laajan maakunnallisen osaamisverkoston toiminta.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Kehittää yhteistyötä eri toimijoiden välillä	Saavutettiin. Loimme runsaasti verkostoja ja autoimme yhteistyön aloittamisessa useilla eri foorumeilla ja koko toimintaympäristössä. Yhtenä voi mainita TYPIen kehittämistyön kohti Työikäisen monialaisen palvelun toimintamallia. Samoin työkykytiimit ovat hyvä esimerkki tiivistyneestä yhteistyöstä toimijoiden välillä osatyökykyisten työnhakijoiden työllisyyden edistämiseksi. Järjestö – kunta / maakunta yhteistyöstä on valmistunut esitys.
Luoda yhteiset toimintamallit sote- ja maakuntauudistusta varten	Saavutettiin osittain. Olemme luoneet yhteisiä toimintamallia kohti maakunnallista Työikäisen monialaisen palvelun verkostomallia. Sote- ja maakuntauudistuksen keskeneräinen tilanne on ollut haasteena mallin lopulliselle rakentumiselle.
Kehittää yhteistyötä oppilaitosten kanssa nuorten osa-työkykyisen työllistymisen tueksi.	Saavutettiin. Olemme kokeilleet useampia pilotteja oppilaitoksissa nuorten osatyökykyisten työllistymisen tueksi ja luoneet samalla pysyviä monialaisia yhteistyöverkostoja.
Edistää kaikkien kohderyhmien osallisuutta, ja kehittää osallisuutta tukevaa toimintaa	Saavutettiin. Osallisuuteen kiinnitettiin huomioita laajasti. Satakunnassa on syntynyt laaja Osallisuus-asiakirja, jossa huomioidaan osatyökykyiset. Alueelle valmistui sosiaalisen kuntoutuksen perusteet, joiden pohjalta valmistuu malli sosiaaliselle kuntoutukselle.
Kehittää alueellinen, verkostomainen Työikäisen monialainen palvelukeskus – toimintamalli	Saavutettiin osittain. Toimintamallille on rakennettu vahva perusta eri verkostoilla ja tehty suunnitelma kokonaisuudesta sote- ja maakuntasuunnittelijoille toimeenpantavaksi. Haasteena on ollut sote/kasvupalveluiden keskeneräisyys ja kokeilun lyhyt aika. Toimintamalli tarvitsee toimiakseen uusia rakenteita.

1.3 Aikaansaatu muutos kokonaisuutena

Merkittävimmät SATAOSAA:n aikaansaamat muutokset ovat olleet:

- muutokset asenteissa eri toimintaympäristön tasoilla
- uudet yhteistyöverkostot ja olemassa olevien verkostojen työtapojen tiivistyminen
- yhteiskunnallisen osallisuuden uudenlainen esiin nostaminen Satakunnassa
- sosiaalisen kuntoutuksen kokonaisuuden tiivistyminen ja parantunut ymmärrys kokonaisuuden sisällöstä
- työnhakijoiden terveystalveluiden paraneminen

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

- työkyvyn arvioinnin tehostuminen
- työhönvalmennusosaamisen kasvaminen ja tuetun työllistämisen mallin leviäminen Satakunnassa
- asiakkaan palvelutarpeen nouseminen keskiöön ja nuorten palvelujen parantuminen
- monialaisten verkostojen yhteistyö asiakkaan parhaaksi; oikea-aikaisuus ja tarpeenmukaisuus
- eri yhteiskuntatoimijoiden välinen yhteistyön lisääntyminen
- työkyvyn tuen merkitys oppilaitoksissa on kasvanut
- sosiaalisen kuntoutuksen sisältöjen selkiytyminen
- järjestötoiminnan ammatillistuminen ja keskinäisen yhteistyön tiivistyminen
- ymmärryksen lisääntyminen digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuuksista

1.4 Aikaansaadut toimintamallit

SATAOSAAssa kolmeen kokonaisuuteen tuotetut laajemmat mallit on kuvattu Innokylässä.

1. Työikäisten monialainen palvelu Satakunnassa
2. Opinnoista työelämään –toimintamalli Satakunnassa
3. Osallisuutta tukeva toimintamalli Satakunnassa
4. Mielenterveyskuntoutujien tuetun työllistymisen toimintamalli Satakunnassa.

Nämä toimintamallit sisältävät useita pienempiä kehittämiskohteita, tuotoksia ja malleja.

<https://www.innokyla.fi/web/tyotila4063417/toimintamallit>

1.5 Työtoiminnasta ja opinnoista töihin: toiminta, tulokset, muutos ja aikaansaadut mallit

Tässä osiossa malleiksi tuotettiin Innokylässä esitelty Satakunnan verkostomainen työikäisten monialainen palvelu ja Satakunnan opinnoista töihin –malli. Nämä koostuvat useammista esiteltyjen osioiden tuottamista malleista.

Tässä luvussa esittelemme OTE4-hankkeen teemoihin ja hankehakemukseen peilaten toiminnan kehittämistä, tuloksia, aikaansaatua muutosta ja malleja. Kohdassa 4 Dokumentointi on linkkejä tuotettuihin dokumentteihin.

SATAOSAA-kokeilun alussa tehty selvitys ”Nykytilakuvaus Satakunnan kuntoutus- ja työllisyyspalveluista” ja asiakkaiden sekä kuntien, kuntayhtymien, oppilaitosten ja TE-palveluiden asiantuntijoiden kanssa käyty keskustelut tarkensivat kehittämistyön suuntaa.

Satasoten muissa hankkeissa Satakunnan polut hoitoon ja kuntoutukseen (OTE7) ja Satakunto (ESR) kehitettiin samoja teemoja, joten katsottiin järkeväksi osittain jakaa tehtäviä niin, ettemme tee päällekkäistä työtä.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Tavoitellut tulokset ja toimintatavat tarkentuivat kokeilun aikana ja tärkeäksi kehittämiskohteeksi saattoi nousta alkuperäisessä suunnitelmassa vähemmälle huomiolle jäänyt seikka. Joidenkin tavoitteiden saavuttamiseksi tulee tehdä runsaasti pohjatyötä, jotta saadaan muutoksille otollinen ilmapiiri ja asenne. Tämä aiheutti sen, että kaikki suunnitellut yksityiskohtaisemman tulokset eivät toteutuneet odotetusti mutta toisaalta maakuntaa kuuntelemalla syntyi uusia merkittäviä kokonaisuuteen vaikuttavia toimenpiteitä. Toisaalta kokeilussa huomattiin sisäisen ja ulkoisen yhteistyön tärkeyden osittain limittyvien tavoitteiden selkiyttämiseksi ja vastuiden jakamiseksi. Onkin haastavaa jakaa kehittämistyö näiden suunnitelman mukaisten otsikoiden alle, koska kehittämistyö on kokonaisvaltaista ja toimintaympäristössä tämä kaikki työ liittyy toisiinsa.

Hankesuunnitelmassa mainitut yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

1. Työllistämispotentiaalin tunnistaminen sekä työllistymismahdollisuuksien arviointi
Sosiaalitoimen, Kelan ja TE-toimiston yhteistyön kartoitus Satakunnassa nuorten palvelujen osalta
Yhtenäiset kriteerit ja mittarit
Tunnistamisen ja palvelutarpeen arvioinnin toimintamalli, joka sisältää vastuutahon määrittelyn
Arvioinnin vaikuttavuuden parantuminen
2. Palveluohjaus
Valmennuskeskuksen toimintamalli, joka sisältää palveluohjauksen
Valmentajaverkosto
3. Palvelutuotteiden määrittely
Satakunnan työllisyyteen ohjaavien palvelumallien kokoaminen osatyökykyisten asiakkaiden osalta
Palveluiden arviointi ja analyysi
Palvelukapeikkojen kokoaminen
Kokemusasantuntijuuden hyödyntäminen
Palvelujen tuotteistaminen
4. Palveluiden kehittäminen ja integraatio, myös pitkäaikainen tuki
Kartoitetaan ja kuvataan ydinprosessit
Työtoiminnassa olevan työkykyisen henkilön palvelujärjestelmän kuvaus ja tunnistamisprosessi työkyvyille
Maakunnallinen työvalmennuksen toimintamalli
Matalan kynnyksen osallisuutta edistävän toiminnan tarjoaminen, mitä malleja ja uutta
5. Työnantajayhteistyö
Työnantajien palveluohjausmallin koulutukset ja toimintamallin maakunnallistaminen

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Hankesuunnitelman yksittäisiin kehittämistavoitteisiin vastataan osittain useammassa toimintakokonaisuudessa.

1.5.1 Työllistämispotentiaalin tunnistaminen sekä työllistymismahdollisuuksien arviointi

Kykyviisari

Työllistämispotentiaalin tunnistamiseen ja työllistymismahdollisuuksien arviointiin on laajalti otettu työkaluksi Kykyviisari. Tällä on mm. oppilaitoksissa pyritty tunnistamaan työllistymiseen tukea tarvitsevat opiskelijat hyvissä ajoin niin, että he voivat saada tukea jo opintojen aikana ja nivelvaiheessa. Kykyviisarin käyttö auttaa tuen tarpeen sanoittamisessa, puheeksiotossa sekä saa opiskelijan itse ajattelemaan elämänsä eri osa-alueita ja osallistaa opiskelijaa aktiiviseksi toimijaksi omassa asiassaan. Toimijoilla on käytössään Kykyviisarin lisäksi esimerkiksi Oorninki Oy:n arviointilomakkeesta muokattu työskentelyjakson arviointi – lomake, jota on kokeiltu toimintakyvyn ja työllistämispotentiaalin tunnistamisen tukena esimerkiksi Kelan pilotin yhteydessä.. Kykyviisaria on käytetty myös palvelutarpeen arvioinnissa.

Työnhakijoiden terveystalvet ja työkykytiimi

Satakunnan tilanne työttömien työnhakijoiden terveystalvet osalta todettiin heikoksi, mikä vaikutti myös työllistämispotentiaalin ja työllistymismahdollisuuksien arvioinnin mahdollisuuksiin. Työnhakijan terveystalvet palveluiden vaihtelevuus ja kehittämistarve nousivat esille Satakunnan kuntoutus- ja työllisyshankkeiden keväällä 2017 tekemässä työllisyys- ja kuntoutuspalveluiden nykytilaselvityksessä. Hanketyön alussa tavattiin terveydenhuollon, sosiaalihuollon, Kelan, TYPIen ja TE-palveluiden asiantuntijoita. Tapaamisissa kartoitettiin nykytilannetta, hyviä käytäntöjä sekä toiminnan haasteita ja kehittämisehdotuksia. Tapaamisten ja keskustelujen perusteella on löytynyt yhteistyökumppanit, joiden kanssa on sovittu yhteisestä kehittämisestä (pilotit). Kaikissa piloteissa tehdään verkostoyhteistyötä eri organisaatorajojen ja suunniteluissa on ollut mukana TE-palvelut ja tarvittaessa Kela. Sote-toimijoiden tietoisuutta hyvistä toimintakäytännöistä ja suosituksista on lisätty välittämällä tietoa STM:n ohjeistuksista sekä Toimia-tietokannan suosituksista. Lisäksi tietoa on jaettu yhteisissä verkostotapaamisissa ja kehittämispäivissä. Kysely työttömien terveystalvet toteutumisesta Satakunnassa toteutettiin yhteistyössä Satakunnan TE-toimiston työkykykoordinaattorin kanssa ja raportti on julkaistu joulukuussa 2017.

Nykytilaselvityksen, työttömien terveystalvet kyselyn sekä ammattilaisten tapaamisten pohjalta lähdettiin ideoimaan yhdessä uutta toimintaa, jonka tarkoituksena on osatyökykyisten työllistymisen tukeminen terveydenhuollon, sosiaalitoimen, TE-toimiston sekä Kelan kanssa. Toiminta perustuisi tiimityöhön asiakkaan tarpeesta lähtien ja tiimi koottaisiin aina asiakkaan tarpeen mukaan mahdollisimman monialaisena. Toiminnalla ei olisi aika- tai työttömyyden kestoarvoja, vaan se olisi varhaisen vaiheen tukea ja ennaltaehkäisevää työtä. Näin lähdettiin kehittämään ideaa työnhakijoiden terveystalvet monialaisena verkostoyhteistyönä.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Käytännön kokeilut kohdistuivat moniammatillisen tiimin toiminnan käynnistämiseen, työskentelyjakson arviointilomakkeen testaamiseen, moniammatillisen tiimin toiminnan mallinnukseen sekä uuden työtavan käyttöönottoon. Käytännön pilottikokeiluja oli eri puolilla Satakuntaa.

Satakunnan TYP/Työelämäkokeilun yhteistyöpilotissa kokeiltiin uutta asiakasohjauksen tapaa ottamalla käyttöön kokeiluun Raija Kerättären lomakkeesta muokattu malli. Tavoitteena oli selvittää, miten lomake auttaa asiakasohjauksessa, auttaako se tunnistamaan työelämävalmiuksien etenemistä ja sen esteitä, auttaako oikeaan palveluun ohjaamisessa, onko toiminut lääkärin tekemän työkykyarvion pohjana. Kokeilu arvioitiin kyselyllä, jonka tulokset on raportoitu arviointiosiossa.

Työ- ja toimintakyvyn arviointiin liittyneissä pilotoinneissa lähdettiin hakemaan uusia toimintakäytäntöjä siihen miten työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa pystytään hyödyntämään työ- ja työtoimintapaikoilla oleva tieto siitä, miten työnhakija selviytyy työtehtävissä. Satakunnan TYPissä otettiin kokeiluun mukaeltu versio kuntoutuslääkäri Raija Kerättären kehittämästä työskentelyjakson arviointilomakkeesta. Työskentelyjakson arviointi -lomaketta arvioitiin työtoimintapaikoille, kuntouttavan työtoiminnan ohjaajille sekä asiakkaille tehdyillä kyselyillä. Pilotoinneissa lähdettiin hakemaan uusia toimintakäytäntöjä siihen miten työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa pystytään hyödyntämään työ- ja työtoimintapaikoilla oleva tieto siitä, miten työnhakija selviytyy työtehtävissä. Satakunnan TYPissä otettiin kokeiluun mukaeltu versio kuntoutuslääkäri Raija Kerättären kehittämästä työskentelyjakson arviointi-lomakkeesta. Työskentelyjakson arviointi -lomaketta arvioitiin työtoimintapaikoille, kuntouttavan työtoiminnan ohjaajille sekä asiakkaille tehdyillä kyselyillä.

Pääasiassa kaikissa vastaajaryhmissä lomake koettiin toimivaksi. Kaikki vastaajaryhmät arvioivat lomakkeen auttavan hyvin tai kohtalaisesti tunnistamaan työllistymisen esteitä, hahmottamaan palvelutarpeita sekä ohjaamaan asiakasta oikean palvelun piiriin.

Lomakkeen koettiin auttavan asioiden puheeksiotossa sen toimiessa myös muistilistana keskusteltavista asioista. Palautelomakkeen olemassaolo koettiin tärkeäksi jatkosuunnitelmien tekemisen kannalta. Ilman yhteistä keskustelua täytetystä lomakkeesta ei koettu olevan hyötyä eri osapuolille, vaan lomakkeen korostettiin vaativan ehdottomasti avointa keskustelua parikseen. Lomake otettiin käyttöön Pohjois-Porin työkykytiimi-kokeilussa.

Pilottitoiminnan kokemuksista järjestettiin webropol-kyselyt pilottitoimintaan osallistuneille sekä yhteistyö- ja verkostotapaamisesta terveydenhoitaja- ja sote-esimies verkostoille. Toiminnan avulla painopistettä saadaan nykyistä enemmän ennaltaehkäisevään- ja matalan kynnyksen toimintaan. Monialaisen yhteistyön avulla pystytään nykyistä paremmin tehostamaan nivelvaiheissa tarvittavaa tukea, kuten työttömäksi jäädessä tai opintojen päättyessä. Toiminnan avulla voidaan tunnistaa asiakkaan todellinen kuntoutustarve sekä yhteensovittaa asiakkaan tarvitsemat monialaiset tukitoimet. Toiminnan painopisteen siirtyminen ennaltaehkäisyyn ja tukitoimien käynnistyminen oikea-aikaisesti vaikuttavat siihen, että saadaan vähennettyä työttömyyden pitkittymisestä aiheutuvia haittoja asiakkaalle ja yhteiskunnalle.

Maakunnassa on lähdetty luomaan yhtenäistä toimintakäytäntöä työttömien terveystarkastuksille. Uudessa toimintamallissa sosiaali- ja terveydenhuolto toimivat tiiviissä yhteistyössä ja ovat kiinteä osa työttömän monialaista työhönkuntoutusprosessia. Työllistymistä edistävän monialaisten yhteispalvelun (TYP) rinnalle on kehitetty varhaisen vaiheen toimintamalli, jossa asiakkaan tarve määrittelee monialaiset palvelut työllistymisen tueksi. Kohderyhmänä ovat asiakkaat, joilla ei ole työterveyshuollon- eikä opiskeluterveydenhuollon palveluita. Työttömien terveystarkastukset eivät enää ole irrallinen toimenpide, vaan ne käynnistävät asiakkaan tarpeen mukaisen prosessin. Työttömien

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

terveystarkastusten sisältöä on yhteinäistetty koko maakunnassa eli asiakas saa samantasoiset palvelut riippumatta asuinkunnastaan.

Toiminnan suunnitteluun on alusta asti haluttu mukaan työnhakijoiden näkemys ja odotukset työttömien terveystarkastuksista. Rauman Seudun Työnhakijat ry on ollut aktiivisesti mukana toimintamallin kehittämisessä mm. osallistamalla työttömien terveystarkastusten sisällön kehittämiseen. Terveystarkastusten sisällön suhteen työnhakijoiden toiveet olivat varsin lähellä ammattilaisten näkemyksiä. Työnhakijat pitivät tärkeänä ammattilaisten kuuntelevaa ja kunnioittavaa asennetta, tapaa kohdata työtön ja työnhakijoiden yksilöllistä huomioimista.

Työkyvyn tuen osaamista on keskitetty työkykytiimeille, joita on lähdetty kehittämään sekä peruspalveluissa, että erikoissairaanhoidossa. Palveluihin ohjautumista on lähdetty tehostamaan yhtenäistämällä tiedotusta työttömien terveystarkastuksista, joista on laadittu yhteinen, koko maakuntaa palveleva esite. Tavoitteena on lisätä työnhakijoiden tietoisuutta työttömien terveystarkastuksista ja saada heidät hakeutumaan palveluihin nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. Kokeilun aikana on saatu selville työntekijöiden täydennyskoulutustarve ja siitä on tehty ehdotus. Työntekijöiden osaamista lisäävä koulutus on alkanut yhteisissä tapaamisissa kokeilun aikana.

Maakunnassa on mietitty yhtenäisiä tilastointikäytäntöjä yhteistyössä THL:n kanssa liittyen työttömien terveystarkastuksiin. Monialaiseen yhteistyöhön käytettävää aikaa ei tällä hetkellä saada tilastoinnissa näkyviin. THL on järjestämässä työttömien terveystarkastuksiin liittyvää työpajaa marraskuussa 2018. Työkykytiimien toiminnassa tuli esille se, että toiminnasta koituvat maksut, kuten lääkärin B-lausunto ovat työnhakijalle kohtuuttoman kalliita, vaikka terveydenhoitajan terveystarkastus on asiakkaalle maksuton. Asia on viety tiedoksi STM:n.

Uudessa työkykytiimin toimintamallissa työttömien työnhakijoiden pääsy terveydenhuollon palveluiden piiriin paranee ja työtön saa tarvettaan vastaavat palvelut moniammatillisesti. Uuden toimintamallin käyttöönoton myötä työttömien terveystarkastuksia lähdettiin markkinoimaan entistä enemmän ja Satakuntaan luotiin kaikille sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille yhteinen esite työttömien terveystarkastuksesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden osaamista vahvistettiin erilaisten koulutusten ja kehittämispäivien avulla.

Nuorten ja opiskelijoiden palvelut

Sosiaalitoimen, Kelan ja TE-toimiston yhteistyön kartoitus nuorten palveluissa on toteutunut Nykytilakuvaus Satakunnan kuntoutus- ja työllisyyspalveluista -selvityksessä. Satakuntaan perustettiin keväällä 2018 Ohjaamo, joka kokoaa em. palveluja yhteen ja huolehtii yhteistyöstä. SATAOSAA on ollut mukana Ohjaamon toiminnassa, tavannut Ohjaamon henkilöstöä ja tehnyt yhteistyötä mm. järjestämällä yhteisiä tilaisuuksia kuten Upgrade Satakunta –webinaari, jossa osallistettiin satakuntalaisia nuoria keskustelemaan nuorten palveluista alueella.

Sosiaalitoimen, Kelan ja TE-toimiston yhteistyön kartoitus on toteutunut. Satakuntaan perustettiin keväällä 2018 Ohjaamo, joka kokoaa em. palveluja yhteen ja huolehtii yhteistyöstä. SATAOSAA on ollut mukana Ohjaamon toiminnassa, tavannut Ohjaamon henkilöstöä ja tehnyt yhteistyötä mm. järjestämällä yhteisiä tilaisuuksia ja pohtimalla monialaisen yhteistyön toteuttamista tuen tarpeessa olevien henkilöiden työkyvyn ja työllistymisen tukemiseksi. SATAOSAA on tukenut Ohjaamon juurtumista ja verkostoitumista kutsumalla heidät osaksi monialaista verkostoa sekä tarjoamalla heille useita puheenvuoroja eri tapahtumiin. Sosiaalitoimesta on ollut nimettyjä yhteistyökumppaneita mukana SATAOSAA-kokeilun kehittämisryhmissä. Lisäksi, aikuissosiaalityö osana monialaista

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

uraohjausta oli yksi puheenvuoro SATAOSAA:n järjestämässä seminaarissa. Myös ohjaamossa on sosiaalitoimen edustus, mikä onkin hyvä tapa nuorten osalta olla matalallakin kynnyksellä yhteydessä sosiaalialan ohjaajaan

Työelämän ja opintojen nivelvaihetta oppilaitosten kanssa on kehitetty aktiivisesti ja sitä pyritään jatkuvasti kehittämään. Nuorella valmistuvalla opiskelijalla on mahdollisuus TE-toimiston laajan tukivalikoimaan (uravalmennus, psykologipalvelu, palkkatuki sekä harkinnanvaraisesti myös työhönvalmennus). Satakunnan alueella toimii ESR-rahoitteisesti työkykykoordinaattorin koulutuksen saanut asiantuntija, joka pyrkii tiiviisti kehittämään opintojen ja työelämän nivelvaihetta. Erityisen tuen tarpeessa olevat opiskelijat ohjautuvat usein ns. 3. palvelulinjalle. Ohjautumista tuetulle linjalle tehostaa huolellisesti täytetty työnhakijaksi hakeutumislomake, jossa tuentarve määritellään. Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumista on ehdotettu tehtävän jo oppilaitoksessa, jotta vaihe tulisi tarkoituksenmukaisesti täytetyksi. Tarkeää olisi nimenomaan se, että opiskelijan työllisyyteen vaikuttavat tekijät välittyisivät TE-toimistoon hakemuksen kautta. Tämän tyyppinen ”saattaen vaihto” – auttaa palveluiden kohdistamista ja oikea-aikaisuutta. Ja toisaalta oppilaitoksessa tapahtuva työllistymispotentiaalin ja tieto tuen tarpeesta kannattaa ehdottomasti vaihtaa oikea-aikaisesti. Porissa Ohjaamo käy läpi kaikki valmistuvat TE-toimistoon ohjautuvat henkilöt, jolla varmistetaan ”kopin otto”. TE-toimiston kanssa on tehty tiiviisti kehittämissyhteistyötä.

Kelan kanssa yhteistyötä on tehty SATAOSAA-kokeilun aikana tiukasti. Kelan edustaja on ollut useissa seminaareissa kouluttamassa ja tiedottamassa palveluistaan sekä ajankohtaisista asioista. Kela on toiminut yhteistyökumppanina SATAOSAA-kokeilun koordinoimassa pilotissa oppilaitosten kanssa, jossa kokeillaan suullista hakua ammatilliseen kuntoutukseen. Kelasta on ollut edustus myös kehittämissyhteistyössä.

1.5.2 Palveluohjaus

Palveluohjaus oppilaitoksissa

Oppilaitosten kanssa tehdyssä kartoituksessa kävi ilmi, että tuen tarpeessa olevia opiskelijoita on enemmän kuin tukea saavia. Syynä tähän on paitsi resurssien puute myös säädökselliset asiat. Sujuvaa, oikea-aikaista palvelua saavat tällä hetkellä usein vain ne, joilla palvelun saamiseen tarvittavat diagnoosirajat ovat täyttyneet, jättäen tuen ulkopuolelle henkilöitä (”väliinpuotoajia”), jotka eivät esimerkiksi ole vammaispalvelun asiakkaita. Näitä ovat usein mielenterveydellisistä sekä neuropsykiatrisista ongelmista kärsivät henkilöt. Tähän ryhmään kuuluu kuitenkin myös näennäisesti terveitä henkilöitä, joilla vaikea elämäntilanne aiheuttaa osatyökykyisyyttä. Nuorilla henkilöillä on usein myös elämänhallinnallisia ongelmia, jotka vaikuttavat opintojen sujumiseen ja työllistymiseen. Tuen tarve ja osatyökykyisyyden taso vaihtelevat nuorten kohderyhmässä paljon ja osalla tuen tarve on vain väliaikaista.

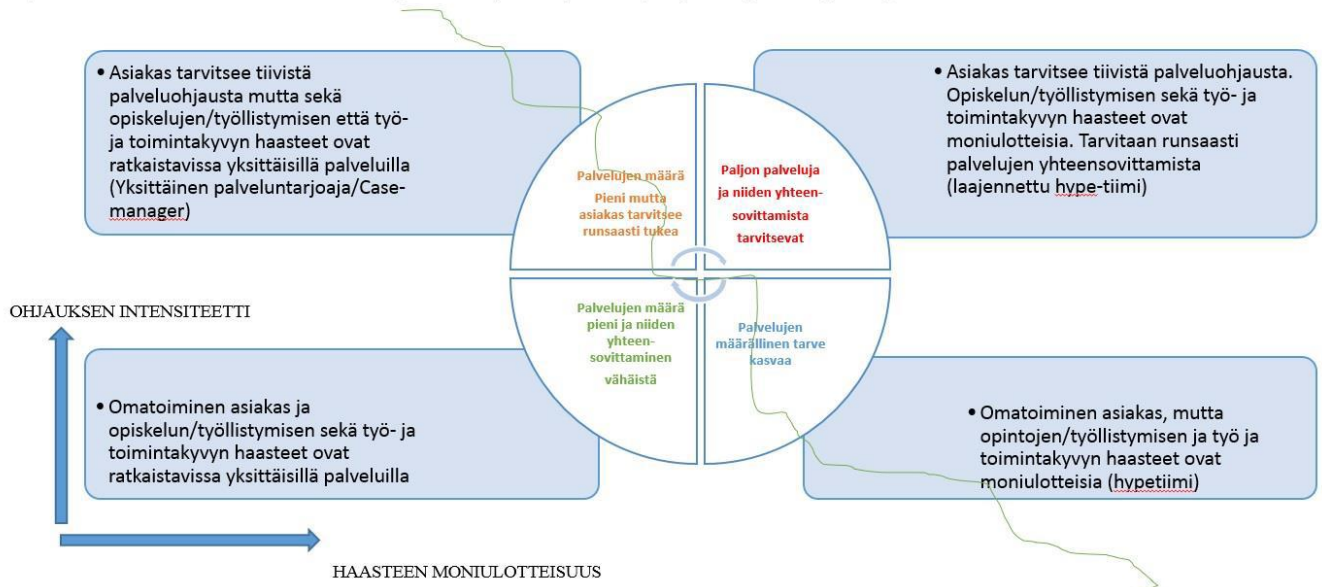
Opiskelijoiden palveluohjauksen kehittämisessä ydinajatus oli koota monialainen verkosto, luoda sekä maakunnallisia että alueellisia kehittäjäryhmiä ja jakaa tietoa ja asiantuntijuutta yli-organisaatorajojen. Palveluohjaus on kokonaisuutena laaja ja jotta voidaan siirtää painopistettä ”siiloajattelusta” kohti yhteistä tavoitetta ja kokonaisuutta on työtä tehtävä yhdessä ja yhteen. Palveluohjauksen onnistuminen edellyttää tuen tarpeen tunnistamista. Tässä ei ole tarkoitus tukeutua olemassa oleviin diagnooseihin vaan tunnistaa esiintyvä tarve heti, kun se sellaista esiintyy. Palveluohjauksen eri polkuja on karkeasti kuvattu malliksi ns. asiakassegmenteittäin, jotta palveluohjaus olisi helpompaa.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Muutos tulee näkymään pidemmällä aikavälillä siten, että opiskelijan palveluntarpeeseen osataan vastata entistä aikaisemmassa vaiheessa ja oikeanlaisin toimenpitein yli-organisaatorajojen ulottuvalla yhteistyöllä. Kehitystyö on jo nyt poikunut tiivistynyttä kumppanuutta kentän eri toimijoiden välillä.

Palveluohjauksen mallit tuen tarpeen intensiteetin mukaisesti monialaisen yhteistyön näkökulmasta on esitetty tässä kuvassa.

SOTE- sivistys- ja kasvupalvelujen yhdyspinnassa asiakkaiden palvelutarvetta, asiakasohjausta sekä segmentointia tarkastellaan asiakkaan palveluohjauksen tarpeen, palvelujen käytön, osallisuuden, työllistymisen sekä työ- / toimintakyvyn haasteiden moniulottuvuuden näkökulmasta. Osatyökykyisyys nähdään laajana määritelmänä ja sisältää mm. sosiaaliset työ- ja toimintakyvyn rajoitteet. Arviointi on asiakaslähtöistä ja vaatii työntekijältä laajaa perehtymistä. (KUVA)

Työhönvalmentajaverkosto

Satakunnan kuntien ja järjestöjen esimiehiä, asiantuntijoita ja työ- ja työhönvalmentajia koulutettiin työhönvalmennuksen kehittämistyöryhmässä, joka kokoontui kuukausittain. Työryhmässä käytiin läpi tuetun työllistymisen työhönvalmennusprosessia vaiheittain ja työhönvalmentajan roolia työllistymisprosessissa. Prosessissa esiin tulevat asiat vastaavat toimintasuunnitelman osa-alueiden 1-4 asiasisältöjä. SATAOSAAssa kuvattiin työhönvalmennusprosessi prosessikaaviona. Tuetun työllistymisen työhönvalmennuksesta tehtiin sähköiset prosessikortit ja näin työhönvalmennus tuotteistettiin.

Työhönvalmennuksen työryhmän tarkoitus oli lisätä verkostomaista yhteistyötä yli sektorirajojen, vahvistaa osaamista ja rohkaista organisaatioita työnkuvien muuttamiseen perinteisestä työpajaohjauksesta kohti työhönvalmennusta ja työhönvalmentajan työn kuvaa. Kokeilussa rohkaistiin valmennustyötä tekeviä asettamaan tavoitteeksi palkkatyön. Työryhmässä pyrittiin lisäämään tuetun

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

työllistymisen työhönvalmennuksen osaamista ja saatavuutta. Tuetun työllistymisen työhönvalmennuskoulutusta järjestettiin myös muutaman kunnan koko pajahenkilöstölle

Työhönvalmennuksen kehittämistyöryhmän ammattilaisista syntyi maakunnallinen verkosto, joka haluaa jatkaa kokoontumista hankkeen päättymisen jälkeen. Verkostoon kuuluu ammattilaisia mm. mielenterveys- ja vammaispalveluista, kuntien työllisyyden hoidosta, nuorten työpajoilta ja TE-palveluista. Verkosto haluaa edistää osatyökykyisten työllistymistä ja yhteistyötä yli sektorirajojen. Verkostoon kuuluville toimijoille perustettiin hankkeen loppuvaiheessa yhteinen facebook- sivusto (Tuetusti Työuralle –SATAKUNTA) tiedonvaihtoon ja osaamisen jakamiseen.

Työhönvalmennusverkoston luominen on ollut osa kokonaisuutta ja tulee vaikuttamaan osana monialaista palvelukeskusta. Osallisuuden näkökulmasta asiakkaiden ääni kuuluu nyt paremmin ja heillä on mahdollisuus osallistua omien palveluidensa suunnitteluun. Tätä osallisuuden tapaa on toteutettu erityisesti vammaispalveluissa.

Satakuntaan luotiin työhönvalmennuksen valmentaja-, asiantuntija- ja esimiesverkosto, jolle rakennettiin tiedottamis- ja yhteydenpitoalusta yhteisöpalvelu Facebook:n nimellä Tuetusti Työuralle - Satakunta. Tehdyn työn tuloksena on syntynyt verkostoitumista, jossa ammattilaiset tuntevat toisensa ja palvelunsa paremmin, mikä helpottaa yhteistyön tekemistä jatkossa sekä mahdollistaa paremmin asiakkaan ohjaamisen näihin palveluihin. On saatu aikaan muutos tietoisuudessa sekä vahvistettu työtoimintayksiköissä osaamista siitä, että työllistyminen on ensisijaista ja mahdollista pitkien kuntoutuspolkujen ja työllistymiskelpoisuuden arviointien sijaan. Työryhmässä oli usean kunnan edustajia joten asennemuutos Satakunnassa on alkanut.

Järjestöjen palveluohjauksesta

Satakuntalaisjärjestöjen nykyisiä toimintoja ja palveluita on koottu palvelukarttoihin, joiden tarkoituksena on edistää osatyökykyisten ja vammaisten ohjausta ennaltaehkäisevän ja osallisuutta tukevan järjestötoiminnan pariin. Tulevaisuudessa palvelukarttojen päivittämisestä ja täydennyksestä vastaa Satakunnan yhteisökeskus.

1.5.3 Palvelutuotteen määrittely

Kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen

Lainsäädännön uudistukset velvoittavat hyödyntämään kokemustoimintaa ja kokemustietoa tulevaisuudessa mm. sosiaali- ja terveyspalveluissa. SATAOSAA-kokeilu on käynnistänyt yhteistyössä Satakunnan sairaanhoitopiirin kokemusasiantuntijatoiminnasta vastaavien kanssa prosessin, jonka tarkoituksena on luoda kokemustoimintamalli Satakunnan sairaanhoitopiiriin. Syksyllä 2018 on alkanut neurologisella osastolla Satakunnan keskussairaalassa kokeilu, mikä mahdollistaa kokemustoimijan asiantuntemuksen hyödyntämisen potilaiden ja asiakkaiden fyysisen ja henkisen hoidon tukena ja apuna. Kokeilu on aloitettu henkilöstön perehdytyksellä. Satakunnan yhteisökeskus Satakunnan Kokemustoiminta-ohjausryhmän jäsenenä edistää osaltaan kokeilun toteuttamista jatkossa.

SATAOSAA on järjestänyt kokemusasiantuntijat vaikuttajana-tilaisuuksia ja lisännyt Satakunnan kokemustoiminnan ja kokemusasiantuntijatoiminnan tunnettuutta sekä ymmärrystä kokemustoimijoiden merkitystä palveluiden kehittämisessä. SATAOSAA-kokeilu, Diak ja

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

valtakunnallinen KoKoA ry ovat järjestäneet joulukuussa 2017 Kokemusasiantuntijuuden ABC-seminaarin, jossa noin 60 henkilöä sai tietoa niin valtakunnan tasolta kuin maakunnallisestikin. Lisäksi kokemustoimijoita ja kokemusasiantuntijoita on haluttu hyödyntää mm. maakunnallisen palvelulupauksen sisällön luomisessa sekä Satakunnan maakunta- ja sote- uudistuksen valmistelua toteuttavien hankkeiden ohjausryhmissä. Kokemusasiantuntijoiden parantuneen huomioimisen jälkeen osatyökykyisiä ja vammaisia kuullaan palvelujen kehittämisessä entistä paremmin.

Työvaltaisen koulutuksen laajentaminen

Valo-valmennuksen käynnistämisen työpajalla-malli. Prosessikuvaus case-pilotin avulla siitä, miten Valo-valmennustoiminta käynnistettiin kaupungin työpajatoiminnoissa. Kohderyhmänä olivat työttömät työnhakijat. Mikä muuttui? Valo-valmennus vaatii ohjaajilta osaamista ja organisaation täytyy panostaa asiaan alun muutoksessa, jotta toimintamallista saadaan pysyvä.

Valo-valmennuksen käynnistäminen vammaispalveluissa-malli. Valo-valmennuksen käyttöönottoa kokeiltiin vammaispalvelujen työtoimintayksikössä. Muutos on merkittävä, sillä aikaisemmin ei vammaispalveluissa ole voinut suorittaa ammatillisen perustutkinnon osia. Valmennuksen vieminen vammaispalveluihin sekä siitä tiedottaminen on toiminut kaikille maakunnan vammaispalveluja tuottaville tahoille vahvana viestinä, siitä että työtoimintayksiköistä löytyy potentiaalia työelämän vaatimien valmiuksien kehittämiseen sekä palkkatyöhön siirtymiseen. Muutosta tarvitaan vammaispalvelujen asiakkaisiin kohdistuvaan hoiva-asenteeseen sekä katsantokantaan, jossa vallitsee toimintakeskuskeskeinen elämä sekä virikeperusteinen ajattelu, kohti yksilöä, jolla on osaamista ja kykyä työskennellä palkkatyössä siinä missä muutkin palkansaajat.

Valo-valmennuksessa levittämisessä oltiin mukana seuraamassa Valo-valmennuksen käynnistymistä Ulvilan kaupungin työpajatoiminnoissa. Ulvilan kaupunki lähti ensin hakemaan kokemusta Valo-mallista case-pilotin avulla. Tavoitteena oli kuvata prosessia ja olla mukana pilotin jälkeen, kun kaupunki alkaisi toteuttamaan Valo-mallia hallintokunnissaan. Case-pilotti onnistui, mutta mallin levittäminen hallintokuntiin ei edennyt, koska kaupungin nuorten työpajalle ohjautumiset ovat vähäisiä sekä hallintokuntien valmentautujan ohjaamiseen liittyvien hallintokuntien resurssiongelmien vuoksi. Valo-valmennusmallin käyttöönottoa vammaispalveluissa valmisteltiin ensin Ulvilan työhönvalmennuskeskuksessa, mutta keskus vetäytyi kokeilun aloittamisesta suunnitteluvaiheessa vedoten resurssipulaan, jota valmennuksen käynnistäminen olisi keskuksessa aiheuttanut. Valo-valmennuksesta käynnistämisestä kiinnostui kuitenkin työtoimintayksikkö Monituote Porissa sekä toimintakeskus Toimari Eurajoella. Molempien tahojen kanssa laadittiin toimintamallit Valo-valmennuksen käyttöönottamiseksi työyhteisössä.

Palvelukapeikat

Satakunnan työllisyyteen ohjaavien palvelumallien kokoaminen osatyökykyisten asiakkaiden osalta on tehty keräämällä tietoa sekä kyselyillä että tapaamisissa. Palveluja on arvioitu näissä keskusteluissa ja palvelukapeikkoja on koottu yhteen. Palvelukapeikkoihin tarttuminen on Satasoten Satakunto (ESR)-hankkeen toimintasuunnitelmassa mutta tulokset on huomioitu myös SATAOSAA:n kehittämisessä.

1.5.4 Palveluiden kehittäminen ja integraatio, myös pitkäaikainen tuki

Nuorten ja opiskelijoiden palvelut

Opinnoista töihin – osiossa on kehitetty kokonaiskuva tuen tarpeessa olevan opiskelijan polusta työelämään niin, että se kokoaa yhteen samassa toimintaympäristössä työskentelevät eri instanssit. Kehittäjäryhmien, tapaamisten, työpajojen ja pilottien kautta saadusta aineistosta on koottu keinoja tuen tarpeen tunnistamiseen. Tässä on myös kokeiltu Kykyviisaria. Aikaansaatu muutos näkyy erityisesti uudenlaisen ajattelun syntymisenä – työkyvyn tukemista ja työllistymistä aletaan pohtia heti opintojen alussa.

Tuetun työllistymisen mallista tehtiin sovellus tukea tarvitsevan opiskelijan työelämäympäristössä tapahtuvan oppimisen tukemiseksi. Tässä sovelletussa mallissa on kuvattu, miten opintojen aloitusvaiheesta lähtien voidaan miettiä työkyvyn tukemisen ja työllistymisen keinoja muun muassa työpaikan valinnan, ohjauksen, mentoroinnin ja arvioinnin kautta.

Kehittämisen mukana on tullut yhteistyön ja yhteistyömallien lisääntyminen. SATAOSAA-kokeilun aloittama kehitystyö antoi alkusysäyksen esimerkiksi oppilaitoksen ja 3. sektorin yhteistyön tehostamiselle tavoitteellisen kuntoutumisen ja opinnollistamisen yhdistämisen muodossa. Tästä on rakennettu toimintamalli, joka toimiessaan edistää saattaen vaihtoa sekä oppilaitoksesta 3. sektorin palveluihin että toisinpäin. Työkyvyn tukeminen ja valmennusosaaminen opintojen ja erityisesti aidossa työympäristössä tapahtuva oppimisen aikana on ollut kehittämisen kohteena. Tuetun työllistymisen mallista integroitiin toimintamalli osaksi opintojen tukemista. Se, tuleeko tuki ja valmennus oppilaitoksen resursseista vai haetaanko sitä mahdollisesti tulevalta maakunnalta, on vielä auki. Malli tuelle on kuitenkin rakennettu ja sen osioita voidaan hyödyntää perustyössä aina kun siihen on tarve ja tahtotila.

Työkyvyn ja työllistymisen tuen arvioinnin kehittäminen on tullut osana Kelan ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamista, jossa tuen tarve tulee tunnistaa ja arvioida sen intensiteetti. Apuna tunnistamisessa on voinut käyttää Kykyviisaria tai työskentelyjakson arviointi – lomaketta. Lopulliseen arvioon tarvitaan toisinaan monialaista näkemystä ja sitä kautta käytäntöjä on alkanut muodostua. Muutos näkyy kasvaneena kiinnostuksena pilottia kohtaan ja myös pilottikoulutusten määrä kasvoi loppuvuotta kohden. Näin ollen myös ohjattujen opiskelijoiden määrä on kasvanut. Yleisesti ottaen kaikessa kehittämistyössä muutoksesta on kertonut kasvanut kiinnostus eri toimintamalleja kohtaan.

Kuntouttava osaamisen hankkiminen. Kehittämistyö syntyi, kun pohdittiin miten tukea toisaalta keskeyttämisvaarassa olevia opiskelijoita ja toisaalta sellaisia opintojen ulkopuolella olevia, joiden työ- ja toimintakyky on vahvistunut ja opinnot ovat seuraava looginen askel eteenpäin. Kuntouttava osaamisen hankkiminen vaatii yhteistyötä oppilaitoksen ja 3. sektorin tai kunnan työpajan välillä. Hyvä tapa aloittaa kuntouttava opiskelu on suunnitella yksilölle sopiva kuntoutumisen sisältö järjestön tai työpajan kanssa. Kuntoutuksen aikana kertyy taitoja ja osaamista, joka voidaan myöhemmin arvioida ja näyttää toteen oppilaitoksen taholta. Näin ollen kuntoutuksen aikana opitut taidot ja osaaminen voidaan hyödyntää opiskelemaan siirryttäessä. Kokeilun tuloksena sovittiin hyvän yhteistyön ja molemminpuolisen saattaen vaihdon käytännöistä.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Vammaispalveluiden päiväaikainen toiminta ja työtoiminnasta palkkatyöhön -mallit

Vammaispalveluiden vahvat perinteet ovat rakentuneet auttamisen ja hoivan ideologialle. Palkkatyöhön hakeutuminen ei ole ollut tavoitteena. Kehitysvammaisilla on työkyvyttömyyseläke, joka on tarjonnut vakaan toimeentulon, eikä sitä ole kyseenalaistettu. Kun toimintakulttuuria pyritään muuttamaan niin, että palkkatyö olisi mahdollinen myös kehitysvammaisille, käytännöt ovat muutosten keskellä. Asennetyö vei alkuun aikaa, mutta kannatti sillä se on lähtökohta kehittymiselle. Hyötyä ja vaikuttavuutta haettiin asiakkaiden työ- ja päivätoiminnassa olemisen ajan lyhentämisellä. Kuntoutuminen päivä- ja työtoiminnassa on silti tärkeä ja voimaannuttava vaihe asiakkaan polulla työelämään. Työryhmän tuloksena laadittiin prosessikuvaus vammaispalvelujen päiväaikaisen toiminnan palveluista. Tuloksena myös suunniteltiin ja toteutettiin vammaispalvelujen työvalmentajien kanssa avotyöstä palkkatyöhön siirtymistä vahvistavat Osaaminen edellä ja Puheeksiotto -pilotit sekä laadittiin näiden toimintamallit.

”Puheeksi otto”-pilotti vammaispalveluissa: työvalmentajan ja työnantajan keskustelu avotyön muuttamisesta palkkatyöksi. Kokeilun tuloksena työvalmentajat rohkaistuivat ottamaan palkkauksen puheeksi avotyönantajan kanssa sekä työnantajayhteistyön tekemisen osaaminen vahvistui. Käynnit muuttivat vain vähän työnantajien sekä työvalmentajien asenteita kehitysvammaisten osaamisesta sekä palkkatyön vaihtoehdosta. Työnantajien asenteissa näkyi tietynlainen tottumus palkattomaan työntekijään sekä vaikeus ottaa vastaan ajatusta nykytilanteessa, että työnantajalle on työssä työntekijä, jolla on osaamista ja jolle pitäisi maksaa palkkaa. Tuloksena käynneistä vahvistui tieto siitä, että työllistyminen kehitysvammaisten osalta vaikeutuu huomattavasti mikäli nykyisenkaltaiset pitkät palkattomat avotyösuhteet jatkuvat.

Osaaminen edellä töihin- kokeilu vammaispalveluissa. Työharjoittelun kautta on etsitty mahdollisuuksia palkkatyöhön. Kokeilussa oleellista oli palkattoman avotyön muuntaminen työharjoitteluksi, jolloin rajattiin palkattoman työn tekeminen yrityksessä 3 – 6 kuukauteen. Palkkatyö otettiin työnantajan kanssa heti harjoittelun alussa puheeksi. Työhönvalmentajan tuella tapahtuvan harjoittelun aikana arvioitiin osaaminen sekä kartoitettiin mahdolliset osaamispuutteet ja reagoitiin niihin tarvittavalla lyhytkoulutuksella tai ohjattiin henkilön kohti pidempää tutkintotavoitteista opintopolkua. Tuloksena oli 4 työllistymistä ja muutos oli siinä, että asiakkaat nähdään työntekijöinä, joilla on osaamista, eikä niinkään kehitysvammaisina henkilöinä

Osallisuus ja asiakaslähtöinen kehittämistyö vammaispalveluiden ja psykososiaalisten palveluiden työvalmennuksessa.

Psykososiaalisten avopalveluiden ja vammaispalveluiden kokeilussa työtoiminnassa tai avotyössä työskentelevä palvelu käyttäjä on yhteistyökumppani ja oman elämänsä asiantuntija, ei palvelun kohde. Palvelun käyttäjä ja työntekijät tekevät yhteistyötä työvalmennuksen suunnittelussa, kehittämisessä, seurannassa ja arvioinnissa. Yhteistyö voi olla esim. säännöllisiä yhteisiä suunnittelutyöpajoja, seuranta- ja arviointikokouksia. Palvelun käyttäjä huomioidaan myös käyttämällä hänelle sopivia menetelmiä toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa.

Porin perusturvan vammaispalvelujen ja psykososiaalisten avopalveluiden kanssa yhteistyönä syntyi näiden palvelujen asiakkaille Rapiat-toimintamalli sekä yhteinen tuetun työllistymisen malliin perustuva työhönvalmennuspalvelu: Työhönvalmennustiimi. Osallisuutta lisättiin tekemällä yhdessä maakunnan

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

työvalmentajien kanssa haastattelututkimus yli 100:lle avotyössä ja työtoiminnassa työskentelevälle asiakkaalle. Asiakkaan omatyöntekijä kutsui asiakkaan näin halutessa Rapiat-ryhmän koolle tai toi asiakkaan asiat säännölliseen yhteiseen palaveriin asiakkaan antamana toimeksiantona. Moniammatillisessa työryhmässä oli mukana työvalmentajia, ohjaajia, esimies, toimintaterapeutti ja sosiaalityöntekijä aikuispalveluista. Tarvittaessa kutsuttiin TYP:n asiantuntija mukaan. Rapiat ryhmän toiminnan pyrkimyksenä on ennalta ehkäistä ja vähennetään palvelujen väliin putoamista ja suurkuluttamista.

Rapiat-ryhmän eli psykososiaalisten avopalveluiden ja vammaispalveluiden rajapinta-asiakkaiden ryhmän ja työhönvalmennustiimin tuloksena saavutettiin paremmat ja nopeammat mahdollisuudet asiakkaan paluuseen/pääsemiseen työelämään. Asiakasta seitsemän on siirtynyt eteenpäin, ja heistä viisi tuettuun työharjoitteluun. Unohdettiin rutinoituneet vanhat kaavat. Työ oli läpinäkyvää ja kannusti muuhunkin yhteistyöhön. Asiakkaan saama oikea-aikainen ja tarkoituksenmukainen palvelu on säästänyt työntekijöiden voimavaroja ja motivoi niin asiakasta kuin työntekijöitäkin. Rapiat-ryhmä on Porissa pysyvää toimintaa ja se on matalan kynnyksen toimintana parantanut asiakkaiden elämänlaatua ja antanut mahdollisuuksia ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnassa

Rapiat-ryhmästä asiakkaalla oli mahdollisuus siirtyä Työvalmennustiimiin, jossa hänen työelämävalmiutensa vahvistuivat henkilö- ja ryhmäohjauksen avulla. Tiimissä asiakas saa palvelusuunnitelman mukaisia yksilöllisiä yhdessä hänen kanssaan rakennettuja, hänelle kuuluvia tavoitteellisia palveluja, kuten työllisyys-, sosiaali- ja terveys- sekä järjestöpalvelut yhdessä. Asiakkaille työhönvalmennuspalvelu mahdollistaa työharjoittelupaikkoja ja työnantajalle työvalmennuksen palvelut ja sitä kautta palkkatyö mahdollisuuksia. Uutena palveluna on yksi yhteinen puhelinpäivystys asiakkaille ja työnantajille.

Porissa tiimin toiminta oli vammaispalveluiden ja psykososiaalisten palveluiden yhteistyötä, jonka tarkoitus on parantaa osatyökykyisten palvelupolkua työelämään. Tiimissä työskentelee asiakas, neljä työvalmentajaa, sosiaalityöntekijä, vastaava ohjaaja ja johtava ohjaaja (työkykoordinaattori). Osatyökykyisen henkilön perinteisestä työvalmennuksesta on osittain siirrytty tuetun työllistymisen työhönvalmennukseen. Palvelun käyttäjät ovat oman elämänsä asiantuntijoita ja päättäjinä tehokkaasti mukana. Verkostoyhteistyönä etsittiin oikeaa palvelumuotoa ja työllisyyspolkua. Toiminnan perusteena ovat lakisääteiset velvoitteet. Asiakkaat ovat oman elämänsä asiantuntijoina ja päättäjinä tehokkaasti mukana. Työhönvalmennustiimissä kehitettiin yhdessä asiakkaan kanssa toimiva toimintatapa myös pajoilta ja työtoiminnoissa aina työllistymiseen asti, mikä tukee osallistumista matalalla kynnyksellä. Toiminnan sisältönä oli asiakasta parhaiten palveleva sosiaalinen kuntoutus ja tukeminen aitoon työelämään, työhönvalmennuksen saatavuuden ja osaamisen lisääminen, asiakkaan rinnalla kulkeminen ja ohjaaminen aina työllistymiseen asti sekä palveluresurssien kohdentaminen oikein. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa toteutui hankkimalla järjestöltä työelämäkoulutusta osatyökykyisille työnhakijoille.

Työ- ja työhönvalmennuksen kehittäminen ja työhönvalmennusmalli

Tuetun työllistymisen työhönvalmennus on tullut tuki työllistymispolun alkuvaiheisiin asiakkaalle kuten työnantajallekin. Tuetun työllistämisen mallin avulla työtoiminnassa suunnataan enemmän resursseja osatyökykyisten mahdollisuuksien parantamiseen polulla päivä – ja työtoiminnoista työelämään.

Tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen prosessikortit on kehitetty työhönvalmentajille, asiantuntijoille ja esimiehille tuetun työllistymisen mallin mukaisten toimintatapojen oppimiseen sekä tueksi käytännön työhön. Tuloksena on maakunnallinen työhönvalmennuksen malli, joka on samalla

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

palvelukuvaus työhönvalmennuksesta. Mallia voidaan käyttää sellaisenaan palvelutuotteena yksilöllisessä työhönvalmennuksessa. Valmennuksen tilaaja hyötyy mallista, koska sillä voidaan osoittaa halutut palvelut sekä odotukset työhönvalmennukselta että palveluntuottajalta. Mallin avulla työhönvalmennuksen tarve voidaan tunnistaa paremmin sekä saada tuloksena tasalaatuisempaa, vaikuttavampaa sekä kustannustehokkaampaa palvelua. Palvelun kuvausta voivat tulevaisuudessa palvelun järjestäjät sekä tuottajat käyttää työhönvalmennuksen palvelutuotteistamisen pohjana.

Hankkeen käynnistyttyä työhönvalmennuksen kehittämisen suuntia ja mielipiteitä kartoitettiin kaikista maakunnan kunnista ja laadittiin laaja kysely osaamisesta ja kehittämistarpeista kuntien, yksityisen ja järjestöjen työllisyshoidon valmennus- ja ohjaustehtävissä toimiville henkilöille. Kehittämisen tueksi perustettiin I-vaiheessa kuukausittain kokoontuva työhönvalmennuksen työryhmä, johon kutsuttiin pääasiassa kuntien vammaispalvelujen työvalmentajia ja esimiehiä. Työryhmää täydennettiin II-vaiheessa työpajojen, TE-toimiston, TYP:n ja järjestöjen edustajilla. Työryhmän osaamista vahvistettiin kouluttamalla heitä tuetun työllistymisen mallin mukaisen työhönvalmennusprosessin osajiksi.

Työnantajayhteistyön osalta päädyttiin vahvistamaan työhönvalmentajien osaamista ja taitoja työnantajayhteistyön tekemiseksi, koska se on keskeinen osa tuetun työllistymisen mallin mukaista työhönvalmennusta. Toiseksi juuri työnantajayhteistyön tekemisessä on monella työhönvalmentajalla eniten puutteita. Lisäksi työnantajayhteistyö tulee työhönvalmennuksen osalta tulevaisuudessa kuitenkin tapahtumaan pitkälti yksilötasolla, valmentajan itsensä omilla ansiollaan luomana kontaktiverkostona. Siksi on tärkeää vahvistaa työnantajayhteistyön tekemistä työhönvalmentajan osaamista kehittäen. Työhönvalmennuksen kehittämiseksi Satakunnassa tehtiin työtoimintayksikköjen työyhteisöille lukuisia tuetun työllistymisen mallin esittely- ja koulutuskäyntejä. Tuloksena olivat myös tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen prosessikortit, jotka on tarkoitettu mallin toimintatapojen ja periaatteiden sisäistämiseen sekä oppaaksi työhönvalmentajille käytännön työhön. Työhönvalmentajien ja työelämään osatyökykyisiä ohjaavien ammattilaisten osaamista vahvistettiin useilla työpajoilla, tilaisuuksilla, koulutuksilla sekä opintomatalla. Aihetta on avattu lisää luvussa 1.8 Mielenterveyskuntoutujien tuetun työllistämisen kehittäminen.

1.5.5 Työnantajayhteistyö

Työnantajayhteistyön osaaminen edistää osatyökykyisten työllistymistä kaikkien asiantuntijoiden osaamisina. Työnantajan palveluohjauksen kehittäminen aloitettiin määrittelemällä toimijat, jotka työskentelevät osatyökykyisten työllistämisen parissa - heille työnantajien palveluohjauskoulutus on tarkoitettu. Ensisijainen kohderyhmä oli valmennustehtävissä toimivat, koska heillä on eniten kontakteja työnantajiin, mutta koulutuksiin oli myös muiden mahdollisuus päästä mahdollisuuksien mukaan.

Työnantajayhteistyön kehittämispäivänä syntyneet ja työhönvalmentajien yritysasiakastyöhön suunnatut Tyyne- ja Asko -mallit syntyivät työryhmissä ja niitä kokeiltiin työhönvalmennuksen osaamisen edelleen kehittämisessä. Työnantajayhteistyössä on havaittu valmennustyössä puutteita sekä osaamisen että rohkaistumisen suhteen. Mallien tuloksena työnantajayhteistyön tekemisellä on rakenne ja tarkat toimintaohjeet, mikä rohkaisee valmentajia työnantajien kohtaamiseen sekä lisää tekemisen laatua myös työnantajan näkökulmasta.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Työntantajayhteistyötä on tehty tiiviisti myös Rapiat-ryhmässä ja Työhönvalmennustiimissä, jotka ovat erityisesti paneutuneet avotyön muuttamiseen palkkatyöksi. SATAOSAA järjesti työnantajille suunnatun Monimuotoisen työympäristön vahvuudet -koulutuspäivän.

Huhtikuussa 2018 toteutettiin Job Shadow ("työn varjostus") – päivä, jonka tuloksena löytyi työllistymisen polkuja muutamalle erityisnuorelle.

SATAOSAA oli mukana suuressa rekrytapahtumassa kertomassa osatyökykyisten työllistämistä ja työllistämisen tukimuodoista kymmenille rekrytoinnin asiantuntijoille

SATAOSAA on saanut aikaan muutosta suhtautumisessa osatyökykyisiin työntekijöinä tuomalla osatyökykyisyyttä ja vammaisuutta tutuksi työnantajille sekä jakamalla tietoa osatyökykyisille suunnatuista tukimuodoista.

1.6 Osallisuutta tukeva toiminta: toiminta, tulokset, muutos ja aikaansaadut mallit

Mallina tuotettiin Satakunnan osallisuusmalli

Sosiaalinen kuntoutus

Kyselyjen mukaan suurin osa maakunnassa sosiaalisesti kuntoutukseksi luokiteltavasta toiminnasta järjestetään osana kuntouttavaa työtoimintaa. Vain yksittäisillä kunnilla oli olemassa sosiaalisen kuntoutuksen palvelu, jota voidaan asiakkaalle myöntää erillisenä kuntouttavasta työtoiminnasta. Ilmeni, että kehittämiselle on kunnissa ja kaupungeissa tarvetta, ja toiveita yhtenäisistä toimintamalleista on eri puolilla maakuntaa. Toimijoilta on kerätty kuvauksia ja mallinnuksia sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisestä. Verkosto jatkaa toimintaansa sokun kehittämiseksi ja yhtenäisten toimintamallien varmistamiseksi maakunnan asukkaille

Esimiehille suunnatun kyselyn vastauksista tuli ilmi, että suurin osa maakunnassa sosiaalisesti kuntoutukseksi luokiteltavasta toiminnasta järjestetään osana kuntouttavaa työtoimintaa. Vain yksittäisillä kunnilla oli olemassa sosiaalisen kuntoutuksen palvelu, jota voidaan asiakkaalle myöntää erillisenä kuntouttavasta työtoiminnasta. Tästä huolimatta kaikki vastaajat näkivät organisaationsa järjestävän sosiaalista kuntoutusta. Kyselyn tuloksista ilmeni, että kehittämiselle on kunnissa ja kaupungeissa tarvetta, ja toiveita yhtenäisistä toimintamalleista on eri puolilla maakuntaa.

Ammattilaisille suunnatun kyselyn tuloksissa tuli esille suuri määrä erilaista osaamista, jota ammattilaiset olisivat valmiita tarjoamaan käyttöön sosiaalisen kuntoutuksen toteuttamiseksi. Vastauksista oli tulkittavissa se, mitä ammattilaiset ajattelivat sosiaalisen kuntoutuksen olevan tai voivan olla: ryhmätoimintaa, luontoavusteista tekemistä, arjen taitojen harjoittelua, luovien menetelmien hyödyntämistä ja yksilöllistä ohjaus- ja suunnittelutyötä.

Alueen johtaville ja päättävälle virkamiehille ja asiantuntijoille pidettiin tilaisuus, jossa päätettiin asiakastyötä tekevistä ammattilaisista koostuvan kehittäjäryhmän kokoamisesta kehittämistyön tueksi. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäjäverkosto kokoontui säännöllisesti keskimäärin kerran kuukaudessa kehittämään ja suunnittelemaan sosiaalista kuntoutusta maakunnan alueella mm; sosiaalisen

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

kuntoutuksen lähtökohtia, minimivaatimuksia ja asiakkaiden tarpeita sosiaaliseen kuntoutukseen. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen on toteutettu yhteistyössä Satasoten Satakunto (ESR)-hankkeen kanssa.

Sosiaalisen kuntoutuksen osalta tuloksena on yhteinen jaettu ymmärrys sosiaalisen kuntoutuksen sisällöistä Satakunnassa. Tähän päädyttiin yhteistyössä alueen toimijoiden ja eri hankkeiden kanssa. Lisäksi tuloksena on toimiva sosiaalisen kuntoutuksen kehittämisverkosto ja yhteistyössä mm. THL:n SOSKU-hankkeen kanssa tuotettu Sosiaalista kuntoutusta kehittämässä Satakunnassa –julkaisu

Osallisuudesta työelämään

Luomalla osatyökykyisten työllistymispoluille asiakastyöryhmiä toiminnan kehittämiseen ja arviointiin sekä toimintasuunnitelmien teossa mukana olemiseen saamme paremmin palveluun vastaavia toimintamalleja. Vammaispalveluiden asiakastyöryhmässä toimiva henkilö kertoi: *"Kun aikaisemmin olin päivätoiminnassa, kukaan ei ottanut minua todesta kun kerroin haluavani töihin. Aikaisemmassa paikassani sanoivat että en pärjää. Itsestäni tuntui, ettei minua kuunneltu. Nyt olen kiittollinen, sillä saan tehdä töitä oman jaksamiseni mukaisesti. Olen osan aikaa työssä ja osan päivätoiminnassa."*

Järjestöjen rooli osallisuuden tuottajana ja edistäjänä

Järjestölähtöisillä toiminnoilla ja palveluilla voidaan tukea ja täydentää julkisen sektorin osatyökykyisille ja vammaisille suunnattuja palveluita. Useat järjestöt ovat Satakunnassa kehittäneet työ- ja toimintakykyä sekä työllistymistä tukevaa toimintaa mm. työttömille työnhakijoille ja osatyökykyisille. Porin Sininauha ry ja Porin Klubitalo Sarastus ovat järjestäneet koulutus- ja valmennuspalveluita ja lisäksi Klubitalo on etsinyt mielenterveyskuntoutujille osa-aikaista työtä avoimilta työmarkkinoilta siirtymätyöohjelmansa avulla. Rauman Seudun Työnhakijat ry on puolestaan työllistänyt työttömiä työnhakijoita yhdistyksen ylläpitämässä toimintakeskuksessa sekä yhteistyökumppaneidensa toiminnoissa edistääkseen pitkäaikaistyöttömien tai heikossa työmarkkina-asemassa olevien ammatillisuutta ja osaamista, jotta he voivat tulevaisuudessa työllistyä avoimille työmarkkinoille. Maahanmuuttajien työllistymistä tukevaa toimintaa on toteuttanut Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry.

Järjestöjen käsitys omasta roolistaan palvelujen tuottajana on vahvistunut ja merkitys mm. osallisuuden tuottajana on kehittynyt. Työllistävät järjestöt ovat lisänneet yhteistyötä kuntien kanssa mm. tuottamalla työllistävien järjestöjen palvelukartan ja vastaamalla kuntayhteistyökyselyssä esiin tulleisiin seikkoihin. Järjestöt tuottavat uudenlaisia, tavoitteellisia valmennuspalveluja ja ovat mukana yhteistyöverkostossa, jolla mahdollistetaan sujuvat, oikea-aikaiset ja tehokkaat palveluverkostot. Järjestötoiminnan saavutettavuuden edistämiseksi satakuntalaisia järjestöjä on aktivoitu suomi.fi-palvelutietovarannon ja terveyskyla.fi-verkkopalvelun hyödyntämiseen ja käyttöönottoon. Järjestöissä on saavutettu ymmärrys keskinäisten verkostojen kehittämisen merkityksellisyydestä muiden yhteiskuntatoimijoiden kanssa toteutettavan yhteistyön vahvistamiseksi. Uutuutena on tehty esitys järjestö – kunta / maakunta yhteistyöstä ja monialaisten yhteistyöverkostojen kesken osallisuutta tukevan toiminnan (vapaaehtoistoiminta, kokemustoiminta) suunnittelu ja kehittämistyön jatkuminen.

Satakunnan yhteisökeskuksen aloitteesta on käynnistetty Osallisuus Satakunnassa-asiakirjan kirjaaminen. SATAOSAA-työpanoksella on asiakirjaan kirjattu osatyökykyisten ja vammaisten osallisuuden edistämiseksi toteutettuja toimenpiteitä ja tulevaisuuteen tähtääviä toimenpide-ehdotuksia, erityisesti luvuissa 2.2.2, 2.3.1 – 2.3.2, 3.2, 4.1 – 4.2, 4.4 – 4.5 ja 6.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Satakuntalaisia tapoja, tekoja ja osallisuuden käytäntöjä on haluttu tuoda esille usean Satakunnan maakunta- ja sote-uudistusta valmistelevan hankkeen ja eri yhteiskuntatoimijoiden yhdessä toteuttamalla Osallisuuden monet kasvot Satakunnassa -haastekampanjalla.

Monialaiset yhteistyöverkostot ovat aloittaneet kokeilun aikana kehittämistyön sekä osallisuutta tukevan vapaaehtoistoiminnan että kokemustoiminnan maakunnallisen palvelukokonaisuuden osalta. SATAOSAA-kokeilulla on ollut kehittämistyössä aktiivinen työpanos. Vapaaehtoistoimintaa koskeva kehittämistyö on käynnistynyt SATAOSAA-kokeilun toimesta. SATAOSAA-kokeilun ja I & O-muutosohjelman koolle kutsuma asiantuntijaryhmä on suunnitellut rakennetta maakunnalliseen vapaaehtoistoiminnan palveluneuvontaan ja tukeen erityisesti vapaaehtoistoiminnan saavutettavuuden ja näkyvyyden lisäämiseksi. Kokemustoiminnan osalta Satakunnan yhteisökeskus on tehnyt aiesopimuksen valtakunnallisen Kokemustoimintaverkoston kanssa kokemustoiminnan yhteistyö- ja koordinaatiomallin luomiseksi. Niin vapaaehtoistoiminta kuin kokemustoimintakin ovat osatyökykyisten ja vammaisten osallisuutta edistäviä toimintoja. Satakunnassa on mm. Me Itse ry:llä koulutettuja kokemuspuhujia.

Järjestölähtöistä osallisuutta tukevaa toimintaa on kehittänyt mm. Avustajakeskus Tuettu vapaaehtoistoiminta-hankeella, jonka tavoitteena on luoda tuetun vapaaehtoistoiminnan malleja, jotta mm. liikuntarajoitteisilla, kehitysvammaisilla tai maahanmuuttajilla on mahdollisuus osallistua hyvinvointia ja osallisuutta edistävään vapaaehtoistoimintaan.

Niin järjestöjen keskinäistä yhteistyötä kuin järjestöt – maakunta – kunnat yhteistyötä tukevia rakenteita on työstetty Satakunnan Järjestöyhteistyöryhmä JYTRY:n koollekutsumissa monialaisissa järjestötyöpajoissa vuosina 2017 – 2018. Työpajoissa on noussut esille mm. vapaaehtoistoiminnan ja kokemustoiminnan maakunnallisen koordinaation ja eri yhteiskuntatoimijoiden välisen yhteistyön tarve. Kartoittaakseen järjestöjen ja kuntien välistä yhteistyötä erityisesti työllisyyden edistämässä SATAOSAA-kokeilu on toteuttanut kyselyn toukokuussa 2018. Kyselyn vastauksista nousi esille järjestötoiminnan kehittämiseen liittyviä teemoja, kuten ammatillisen osaamisen lisääminen asiakasohjaukseen, asiakaslähtöisen toiminnan suunnitelmallinen kehittäminen ja toiminnan vaikuttavuuden todentaminen. Esille nousseisiin järjestötoiminnan kehittämistarpeisiin vastataan Vates-säätiön ja Satakunnan yhteisökeskuksen yhdessä toteuttamalla satakuntalaisille työllistäville järjestöille räätälöidyllä valmennuskokonaisuudella keväällä 2019. Lisäksi kokeilun aikana on käynnistynyt järjestöjen keskinäistä yhteistyötä edistävän Satakunnan Järjestöyhteistyöryhmä JYTRY:n toiminnan ja rakenteen kehittämisprosessi. Prosessi tähtää entistä näkyvämpään ja vaikuttavampaan järjestötoimintaan eri yhteiskuntatoimijoiden välisen yhteistyön tueksi.

1.7 Kehittämistyön tukitoimet (Työtoiminnasta ja opinnoista töihin sekä osallisuutta tukeva toiminta)

1. Henkilöstön osaamisen lisääminen osioiden 1-6 toteuttamiseksi

Uusilla toimintatavoilla ja koulutuksella osaaminen on lisääntynyt, mikä parantaa osatyökykyisten ja vammaisten palveluja ja niiden vaikuttavuutta sekä lisää yhteistyötä ja helpottaa verkostoitumista eri toimijoiden kesken. Koulutukset ovat olleet tärkeitä toiminnan juurtumisen kannalta. Koulutusten sisältö on suunniteltu yhdessä toimijoiden kanssa tarpeiden mukaisesti. Tarpeet olivat hieman muuttuneet hankehakemuksen kirjoitusvaiheen jälkeen. Esim. Koulutuskokonaisuus työ ja työhönvalmentajille

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

sisälsi seuraavat osiot: Ratkaisukeskeinen työote, Ratko- työnantajayhteistyö, Tuetun työllistymisen malli, Näyttöön perustuvan työhönvalmennuksen tuloksista ja toimeenpanosta, Moniammatillinen yhteistyö sosiaalitoimen näkökulmasta, Ohjaamo-toiminta monialaisen yhteistyön työkaluna.

Muita koulutuksia ja seminaareja ovat olleet:

Oppilaitosyhteistyöseminaari 16.11. 2017

Kokemusasiantuntijuuden ABC-seminaari 8.12.2017

Työnantajayhteistyön kehittämispäivä 24.1.2018

Nuorten tuen tarpeen tunnistamisen ja työ- ja toimintakyvyn tukemisen – seminaari 9.4.2018.

Yhteisseminaari Kasvu- ja sotepalveluiden yhdyspintatyöryhmän kanssa 15.5.2018

Valmennus- ja ohjausalan ammattilaisille suunnatut Ratkaisukeskeinen työote asiakastyössä ja Ratko-työpaja

Syksyn 2017 – kevään 2018 Kokemustoimijat vaikuttajana-tilaisuudet

Ratkaisukeskeinen työote-koulutukset yhteistyössä Satapolku-hankkeen kanssa.

Yhteisseminaari Aikuispalvelujen aikuissosiaalityön valmisteluryhmän kanssa 13.6.2018

”Olemme parempia yhdessä - Monimuotoinen työyhteisö organisaation voimavarana -seminaari”
29.8.2018

Koulutusten ja seminaarien lisäksi SATAOSAA on järjestänyt useita työpajoja eri kehittämissyryhmissä ja esityksiä eri organisaatioissa.

Suurin osa hankkeen suunnittelijoista osallistui Työkykykoordinaattorikoulutukseen. Lopputyönä valmistui mm. Työkäisen monialaisen palvelun malli.

2. Digitaalisten palvelujen käyttöönotto

Toimintaympäristön olosuhteiden keskeneräisyyden ja puuttuvien digijärjestelmien vuoksi sovimme STM:n Eveliina Pöyhösen kanssa muutoksista tämän osion tavoitteiksi. Valmennuspaikkarekisterin kehittäminen/palvelukarttatyö aloitettiin toimintasuunnitelman mukaisesti mutta tiedossa olevien mutta puuttuvan digitalisaatiotiedon ja ICT-ratkaisujen vuoksi totesimme, ettei olemassa olevia malleja lähdetä kehittämään vaan katsomme, mitä maakunnallisesti ja valtakunnallisesti tapahtuu teeman ympäristössä.

SATAOSAA -kokeilussa on selvitetty digitaalisten palveluiden kokemuksia, käyttöä ja kehittämistarpeita osallistaen sekä työntekijät, että asiakkaat selvitystyöhön mukaan. Kaikista kokeilun puitteissa tehdyistä selvityksistä voi nähdä, että kiinnostusta digitaalisten palveluiden käyttöön on laajasti niin toimijakentällä kuin asiakkailakin. Valmennuspaikkarekisterin tavoitteena olisi tarjota tieto maakunnassa olevista kuntouttavan työtoiminnan-, työelämäkokeilun-, sosiaalisen kuntoutuksen-, tuetun työllistymisen paikoista ja mahdollisuuksista. Päädyimme tekemään selvityksen, millaisia uudistamis- ja palvelutarpeita käyttäjillä on Valmennuspaikkarekisterin ja palvelukartan suhteen. Tuloksena on raportti. Useimmiten ehdotettiin rekisterin laajentamista niin, että kaikki työllistymiseen ja sen tukemiseen liittyvät palvelut ja mahdollisuudet olisivat sähköisesti varattavissa ja palvelujen sisällöt kuvattu.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Keräsimme tietoa valtakunnallisesta Työmarkkinatorista ja olimme mukana suunnittelemassa, miten mallissa otetaan huomioon osatyökykyiset työnhakijat.

Kokeilun edetessä tutustuimme kuntien sijaisuustyöpaikkoja välittävään, kuntaomisteiseen Seuturekryyn ja kysyimme Seuturekryn mahdollisuuksista vastata palvelutarpeeseen eli olisiko Seuturekry valmis rakentamaan palvelua, joka vastaisi nykyistä Porissa, Raumalla ja Eurassa käytössä olevaa valmennuspaikkarekisteriä. SATAOSAA:n päättyessä neuvotteluja on käyty ja kiinnostustakin vaikuttaa olevan mutta hankeaika ei mahdollista palvelun rakentamista ja käyttöönottoa. Nyt on aikaansaatu palvelun aihio. Tuloksena idea jäi elämään erityisesti Porin kaupungin työllisyyspalveluihin, jossa osoitettiin kiinnostusta palvelun kehittämiseen yhteistyössä Seuturekryn kanssa.

Palvelukartan osalta kokeilun tuloksena on Satakunnan alueen työllistävien järjestöjen tuottama palvelukartta, joka sisältää järjestöjen yhteystietoja ja näiden tarjoamia työllisyyttä edistäviä palveluja. Näin tieto Satakunnan järjestöjen työllisyyttä edistävästä palveluista on saatavilla yhdestä osoitteesta Satakunnan Yhteisökeskuksen www-sivulta.

Lisäksi tuloksena sovittiin tehtäväksi kerättyä ja uutta aineistoa monipuolisesti hyödyntävä arvioiva selvitys osatyökykyisten asiakkaiden digitaalisista palveluista ja kehittämistarpeista. Yleisesti voidaan sanoa, että erillisiä palveluja ei juuri ole. Toisaalta oli haasteellista selvittää kehittämistarpeita, koska ei ollut kokemusta palveluista, joita voisi kehittää. Selvitys koostuu useamman kyselyn tuloksista ja se sisältää ehdotuksen maakuntaan tarvittavista digiratkaisuista osatyökykyisten palvelujen näkökulmasta.

Etäkommunikaatioratkaisu työvalmennuksessa –kokeilussa tarkasteltiin työvalmennuksen palvelujen vaikuttavuutta ja saatavuuden muutoksia sekä kustannusrakennetta kun osa palvelusta tuotetaan digitaalisesti. Lisäksi haluttiin selvittää, parantaako etäkommunikaatioratkaisu valmennuspalvelun laatua ja saatavuutta erityisesti taajamien ulkopuolella oleville asiakkaille sekä asiakkaan että työllistävän työnantajan näkökulmasta. Toisaalta tarkastellaan etäkommunikaatioratkaisun kustannusvaikutuksia – pystytäänkö tällä tavoin saavuttamaan kustannussäästöjä ja/tai parantamaan valmennuspalvelun laatua ja saatavuutta. Kokeilun aloitus viivästyi mutta alustavina tuloksina on 10/2018 mennessä kerätty seuraavia huomioita; Vammaispalveluissa etäkommunikaatioratkaisu toiminee paremmin asiakkaiden kanssa, jotka ovat jo entuudestaan tuttuja valmentajalle, jolloin luottamuksellinen suhde asiakastyölle on syntynyt. Etäkommunikaatioratkaisun osalta yhteydet ovat olleet epäluotettavia, mikä on vaikuttanut kokeilun onnistumiseen ja käyttökokemuksen kertymiseen.

Koska aikaisempia digitaalisia palveluja oli kovin vähän käytössä, muutoksena asukas-, asiakas- ja asiantuntijakyselyt digitaalisten palvelujen käytöstä ovat lisänneet ymmärrystä digitaalisten palvelujen mahdollisuuksista, mikä on hyvä pohja tulevaisuuden tilanteelle, jossa digitaalisten palvelujen käyttöönotto alkaa. Tietoisuus digitaalisista palveluista on lisääntynyt Satakunnassa. SATAOSAA:n selvitykset on viety maakunnan ICT-valmisteluun.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

1.8 Mielenterveyskuntoutujien tuetun työllistämisen kehittäminen 19.3.2018 alkaen

Taulukko: Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asetettu tavoite	Saavutettiin tavoite ja miten se näkyy käytännössä
Koulutuskokonaisuus työ- ja työhönvalmentajille	Saavutettiin. Toteutettiin koulutuskokonaisuus Satakunnan alueella työ- ja työhönvalmennustyötä tekeville henkilöille.
Mielenterveyskuntoutujien työllistymistä edistävä valmentaja- ja asiantuntijaverkosto	Saavutettiin. Luotiin valmentaja- ja asiantuntijaverkosto, joka jatkaa kehittämistyötä SATAOSAA:n jälkeenkin.
Mielenterveyskuntoutujien tuetun työllistämisen mallin levittäminen Satakunnassa	Saavutettiin. Tuetun työllistämisen mallia levitettiin Satakuntaan tiiviin verkostokehittämisen ja verkostoyhteistyön kautta.
Pilotin kokemuksista tuotettu tieto.	Saavutettiin ja hyödynnettiin kehittämistyössä.

Mallina tuotettiin mielenterveyskuntoutujien tuetun työllistämisen toimintamalli Satakunnassa.

Työhönvalmennustyöryhmässä valmentajien, asiantuntijoiden ja esimiesten osaamista kehitettiin koulutuskokonaisuudella, johon kuuluu näyttöön perustuva tuetun työllistämisen malli (sijoita ja valmenna). Mallin avulla on tutustuttu tuetun työllistämisen ideologiaan, menetelmiin ja mahdollisuuksiin työllistää osatyökykyisiä työhönvalmentajan tuella. Tuetun työn menetelmästä on tehty digitaaliset prosessikortit. Ryhmässä on käyty läpi myös tuloksellisen työhönvalmennuksen laatuksiteerit. Mielenterveyskuntoutujien tuetun työn malli on toteutettu yhdessä muiden työhönvalmennusverkostoon kuuluvien kanssa yhteisenä työnä.

Yhteistyötapaamisia järjestettiin kuntien ja järjestöjen eri työllisyshankkeiden sekä mielenterveyskuntoutujanuorten kanssa. Nuoria on haastateltu heidän kokemuksistaan työllistämisen esteistä. Yhteistyön tarkoituksena on ollut tukea hankkeiden asiakkaiden kuntoutumisen lisäksi työllistämistä.

Muutoksena voidaan sanoa osaamisen lisääntyminen ja täsmentyminen koulutuksen, kehittäjäryhmän työskentelyn ja tuetun työn menetelmän prosessikorttien vuoksi. On perustettu työhönvalmennuksen laajennettu työryhmä, joka kokoontui toukokuussa (edustettuina kunnat, järjestöt, valtio; vammais-, mielenterveys-, nuorten-, kunnan työllisyshoito ja te-palvelut). Porin psykiatrian poliklinikalla on koottu työryhmä edistämään kuntoutujien tavoitteellista kuntoutumista ja työllistämistä (työkykytiimi).

SATAOSAA-maakuntakokeilun mielenterveyskuntoutujien työllisyyden edistämisen osiossa kehitettiin työ- ja työhönvalmentajien osaamista ja toimintaprosesseja seuraavista osa-alueista:

1. Työhönvalmentajien ohjaus mielenterveyskuntoutujien valmentamiseen
2. Työpaikalla tapahtuva ohjausosaamisen kehittäminen

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

3. Moniammatillisen verkoston tuen malli työhönvalmentajan tueksi

4. Työyhteisön ohjauksen kehittäminen

Tuetun työllistymisen työhönvalmennus tulisi olla osa mielenterveyskuntoutujan kuntoutuspolkua. Tuloksellisinta se on silloin, kun se toteutuu riittävän ajoissa. Porin seutukunnassa haluttiin panostaa siihen, että mielenterveyskuntoutajat eivät juutu erityistyöllistettävien ryhmiin. Tähän tarpeeseen Porin vammaispalvelut ja Porin psykososiaaliset avopalvelut kehittivät yhteistyötään. Perinteisen työvalmennuksen lisäksi haluttiin tarjota tuetun työllistymisen työhönvalmennusta, joka koostui asiakkaaksi ohjautumisesta, työkyvyn kartoittamisesta, tukien ja etuuksien selvittämisestä, työn etsimisestä, työtehtävien sovittamisesta asiakkaan taitoja vastaaviksi, työyhteisön tiedottamisesta, työhönvalmennuksesta/-harjoittelusta, työsopimuksen tekemisestä, palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittamisesta, sopimuksesta jatkuvasta tuesta ja tuen vähentämisestä.

Ryhmä sai kehitettyä verkostoyhteistyötä toimivammaksi ja enemmän tämän päivän palveluja vastaavaksi. Palvelupolku on nopeampi ja tehokkaampi ilman organisaatorajoja. Molempien sektorien työ on tullut tutummaksi ja muu verkostoyhteistyö sujuvammaksi. Asiakas on enemmän oman asiansa asiantuntija ja päättäjää. Mielenterveyskuntoutujien työllisyyden edistämisen osiossa on vahvistettu ratkaisukeskeistä työtettä maakunnassa.

Kuntoutusprosesseja vahvistettiin niin, että ne alkaisivat varhemmin, kuntoutus integroituisi työelämään ja asiakkaan tarpeet ja osaaminen olisivat lähtökohta työllistymiselle. Tuen kestoa ja valmennuksen saatavuutta lisättiin. Kuntoutuskumppanuutta ja kuntoutuksen koordinoitua vahvistettiin. Lyhyt hankeajka ei mahdollista suurta maakunnallista muutosta, mutta hankkeissa mukana ollut ammattilaisten joukko on ollut yhteistyökykyistä ja muutokseen pyrkivää. Tuetun työllistymisen työhönvalmennuspalvelun saatavuus on parantunut Satakunnassa mutta kaikille se ei ole vielä mahdollista. Edelleen tarvitaan järjestöjen, yritysten, kuntien ja maakuntien yhteistyötä vaikeimmin työllistyvien osatyökykyisten työllistymisen tukemisessa.

1.9 Hyödyt ja vaikuttavuus

Toiminnan ja tulosten hyötyä ja vaikuttavuutta mitattiin kyselyillä ja keskusteluilla. Merkittävänä hyötyinä nähtiin mm. verkostojen kehittyminen ja yhteistyön parantuminen. SATAOSAAN toiminta loi pohjaa muutokselle ja myös muutti asioita. Muutoksista hyötyvät sekä satakuntalaiset osatyökykyiset henkilöt että maakunnan sote- ja kasvupalvelujen, oppilaitosten, KELAn, kolmannen sektorin ja muiden mukana olleiden tahojen henkilöstö.

Uusien mallien avulla painopistettä saadaan nykyistä enemmän ennaltaehkäisevään- ja matalan kynnyksen toimintaan. Monialaisen yhteistyön avulla pystytään nykyistä paremmin tehostamaan nivelvaiheissa tarvittavaa tukea, kuten työttömäksi jäädessä tai opintojen päättyessä. Toiminnan avulla voidaan tunnistaa asiakkaan todellinen kuntoutustarve sekä sovittaa yhteen asiakkaan tarvitsemat monialaiset tukitoimet. Toiminnan painopisteen siirtyminen ennaltaehkäisyyn ja tukitoimien käynnistyminen oikea-aikaisesti vaikuttavat siihen, että saadaan vähennettyä työttömyyden

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

pitkittämisestä aiheutuvia haittoja asiakkaalle ja yhteiskunnalle. Työhönvalmennuspalveluihin panostaminen lisää ehdottomasti osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia.

Tiivis yhteistyö maakunnan kehittämisen kanssa on tuonut runsaasti yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Mallit ovat mukana, kun uutta maakuntaa luodaan. Samoin runsaalla julkaisutoiminnalla ja mm. SuomiAreenan keskustelutilaisuudella on ollut erityisesti asennemuutosta muokkaavaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

2 Toiminta

2.1 Yleiskuva

SATAOSAA-kehittämiskokeilun hankesuunnitelma tehtiin laajasti eri Satakunnan kuntien ja kuntayhtymien yhteistyönä loppuvuodesta 2016. Suunnittelijat aloittivat työnsä kevään ja kesän 2017 aikana ja projektipäällikkö elokuussa 2017. Toimintasuunnitelman työstäminen aloitettiin toukokuussa samalla kun suunnittelijat keräsivät alueelta lisätietoa nykytilakartoituksella ja sidosryhmätapaamisilla. Satakunnan eri kuntia, välityömarkkinatoimijoita, oppilaitoksia ja muita toimijoita on kartoitettu hyvien käytäntöjen ja haasteiden tunnistamiseksi sekä yhteistyön aloittamiseksi. Lisäksi on kartoitettu alueella käytössä olevia työkykyä mittavia mittareita yhtenäisen mittauskäytännön pilotoinnin aloittamiseksi.

Projektipäällikön aloitettua työnsä toimenpiteitä konkretisoitiin ja tarkennettiin mm. nykytilaselvityksen ja kuntakierroksilla esiin nousseiden kehittämistarpeiden pohjalta. Toimintasuunnitelma jaettiin toimenpidekokonaisuuksiksi, joille osoitettiin vastuusuunnittelijat. Kokeilua on viety eteenpäin toimenpidekokonaisuuksina ja niiden yhteistoimintana osallistamalla kuntia, kuntayhtymiä, oppilaitoksia ja järjestöjä yhteiskehittämiseen.

Kokeilussa on useita kehittämisryhmiä, joissa on mukana satoja satakuntalaista edellä mainittujen tahojen työntekijää ja asiantuntijaa. Kokeilu on edennyt kehittämisryhmissä, workshoppeissa, seminaareissa ja muissa tapaamisissa. SATAOSAA on tuottanut kymmeniä raportteja, tekstejä, toimintamalleja ym. Kokonaistavoitteena olevaa verkostomaisesti palveluja tarjoavaa maakunnallista palvelua osatyökykyisten osallisuuden ja työllisyyden edistämiseksi kehitettiin samaan aikaan useassa eri teemassa.

SATAOSAA:n verkostot

Sataosaa-hankkeessa on useita toimenpidekokonaisuuksia. Tämä johtaa siihen, että myös yhteistyörakenteita, verkostoja ja kehittäjäryhmiä on useita, alueellisia ja maakunnallisia sekä eri tarkoituksissa kokoontuvia. Työryhmissä ja verkostoissa on mukana n. 300 asiantuntijaa ja 100 asiakasta eri puolilta Satakuntaa.

Oppilaitosyhteistyötä on tehty Satakunnan alueen eri oppilaitosten kanssa, joissa kaikissa on omat yhteistyöverkostot. Moniammatillisia kehittäjäryhmiä ja näiden pohjalta pienempiä työryhmiä on muodostettu alueittain. Lisäksi verkostoja on muodostettu tiedotusta ja eri pilotteja varten. Tavoitteena on ollut rakentaa toimintamalli, jossa tuen tarpeessa oleva opiskelija osataan tunnistaa mahdollisimman

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

varhain, ohjata oikeisiin palveluihin sekä tehdä yhteistyötä sovituilla käytänteillä yli organisaatorajojenkin. Yleisesti kehittäjäryhmän tilaisuuksissa on nostettu esille yhteistyön tiivistämisen teemaa.

Työhönvalmennuksen kehittämiseksi on perustettu työryhmiä kuntien vammaispalveluihin ja pienempiä työryhmiä mm. psykiatrisen erikoissairaanhoidon kanssa sekä luotu kymmeniä verkostoja eri puolilla Satakuntaa. Osatyökykyisten työllistymistä edistävä valmentaja- ja asiantuntijaverkoston on kerätty tuetun työllistymisen mallin osajiksi koulutettavia asiantuntijoita ja valmentajia eri sektoreilta.

Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäjäryhmä koostuu sosiaalisesta kuntoutuksesta hyötyvien asiakkaiden parissa toimivista ammattilaisista, ja sen tarkoitus on olla avainasemassa kehittämässä sosiaalisen kuntoutuksen maakuntamallia Satakuntaan

Työttömien terveystarkastuksia maakunnassa tekevien terveydenhoitajien ja sote-esimiesten verkostot. Toiminnan keskeinen verkosto koottiin maakunnassa työttömien terveystarkastuksia tekevästä terveydenhoitajista ja sote-esimiehistä. Verkostot ovat tehneet ensimmäiset maakunnallisesti yhtenäiset toimintamallit terveystarkastukseen ohjautumiseen, sisältöön ja niistä annettavaan palautteeseen. Verkostoon kuuluu tällä hetkellä kaikki maakunnassa työttömien terveystarkastuksia tekevät terveydenhoitajat ja toimintaan liittyviä sote-esimiehiä. Suurin osa verkoston terveydenhoitajista tekevät myös TYP-työtä.

Opintojen ja työelämän nivelvaiheen toimintamallien kehittämiseksi on kaksi moniammatillista kehittäjäryhmää, joihin esimiehiä pyydettiin nimeämään henkilöitä sosiaalitoimesta, nuorten vastaanotolta, erikoissairaanhoidosta, järjestöistä, TYP:stä, oppilaitoksen henkilöstöstä, opiskeluterveydenhuollosta ja muista nuorten palveluista. Tavoitteena on rakentaa toimintamalli, jossa tuen tarpeessa oleva opiskelija osataan tunnistaa mahdollisimman varhain, ohjata oikeisiin palveluihin sekä tehdä yhteistyötä sovituilla käytänteillä yli organisaatorajojenkin. Yleisesti kehittäjäryhmän tilaisuuksissa on nostettu esille yhteistyön tiivistämisen teemaa

Järjestöjen ja järjestöyhteistyön kehittämistyössä on hyödynnetty myös Satakunnassa olemassa olevia monialaisia yhteistyöverkostoja esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan ja kokemustoiminnan osalta. Lisäksi on luotu osatyökykyisten ja vammaisten työllistymisen ja osallisuuden edistämiseksi Työllistävien järjestöjen verkosto. Satakunnan yhteisökeskuksella (www.satakunnanyhteisokeskus.fi) on aktiivinen rooli kunkin verkoston toiminnassa tulevaisuudessa.

Eri yhteiskuntatoimijoiden välinen yhteistyö on lisääntynyt SATAOSAA-kokeilun aikana. Monialaisella yhteistyöllä on aikaansaatu alustava esitys yhteistyörakenteesta järjestöjen yhteistyölle sekä maakunnan että Satakunnan kuntien kanssa.

Kokeilun hankeyhteistyö Satakunnassa

SATAOSAA teki yhteistyötä kuntien, kuntayhtymien, KELAN, oppilaitosten, yritysten ja kolmannen sektorin lisäksi useiden alueen kehittämishankkeiden kanssa. Näitä olivat muut Satasoten hankkeet, Prizztechin Hyväksi-hanke, Satakunnan ELY-keskuksen Satapolku, SAMK:n Tukee! ja Digimieli, Valtti-Center, Tartu hetkeen, Ohjaamot, Winnovan Winkkari ja Sisu-siirtymä –hankkeet.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Kokeilun päätöksenteko, seuranta ja ohjaus

Kokeilussa päätöksentekoa on ohjannut hankesuunnitelma ja todetut kehittämistarpeet. Alueellisen kokeilun vastuullisena johtajana on Satasoten muutosjohtaja Terttu Nordman. Lisäksi kokeilua on johtanut Satasoten kehittämispäällikkö Mari Niemi. SATAOSAA:n ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa. Lisäksi hanketta on seurattu Satasote ja maakuntaudistuksen toimesta. Olemme myös tavanneet hankesuunnitelman kirjoittajia ja saaneet heiltä ohjausta kokeilun eteenpäin viemiseen.

THL:n rooli

THL:n rooli kokeilun ohjauksessa on ollut toimintaa ja tuloksia tukevaa. Toiminnan ja tuotosten kommentointi on edistänyt työn etenemistä. Kehittämistyössä usein sokeutuu omalle työlleen, jolloin ulkopuolinen sparraus on tärkeää. Koordinointityö on tuonut uusia ajatuksia muiden OTE4-hankkeiden tuotoksiin tutustumisen kautta.

THL on toteuttanut OTE4-hankkeiden arviointia, minkä katsoimme riittävän hankkeen ulkoiseksi arvioinniksi. Osallistuminen arviointiin on lisännyt ymmärrystä OTE4-hankekokonaisuudesta ja tuonut uusia näkökulmia omaan työhön.

2.2 Aikataulun toteutuminen

SATAOSAA alkoi hieman suunniteltua myöhemmin. Rahoituspäätös myöhästyi hieman eikä rekrytointeja päästy aloittamaan keväällä 2017 ajoissa. Projektipäällikkö rekrytoitiin elokuussa 2017. Tämän jälkeen hankesuunnitelmaa tarkennettiin toimintasuunnitelmaksi, joten osa toiminnasta lähti liikkeelle verraten myöhään. Kokeilun tavoitteiden toteutumisen lähtökohtana oli jo toteutunut sote- ja kasvupalvelu-uudistus. Haasteista ja uudistusten tilanteesta huolimatta hanke pysyi kohtuullisen hyvin aikataulussa.

2.3 Toteutuneet kustannukset- ja resurssit

Työmäärät ja tehtävien tekijät

Henkilötyökuukausien määrä on alkuperäisessä hankehakemuksessa 11x20 htkk henkilöstön osalta. Kokeilu sai rahoituspäätöksen, jonka mukaan kokeilua voidaan jatkaa 31.12.2018 saakka. Tämä lisäsi suunniteltujen henkilötyökuukausien määrää kahdella/henkilö. Resurssien todellinen käyttö jäi suunniteltua vähäisemmäksi.

Hatanpää Sari suunnittelija 18.4.2017 - 31.9.2018

Harjula Kirsi projektisihteeri 1.4.2017- 31.12.2018

Kause Birgitta suunnittelija 19.3.2018 - 31.10.2018

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Ljungman Sari suunnittelija 24.4.2017 - 31.12.2018
Mannila Tarja suunnittelija 18.4.2017 - 31.12.2018 (1.6. alkaen 20%)
Mäkinen Tero suunnittelija 2.5.2017 - 31.12.2018
Nieminen Tiia suunnittelija 3.5.2017 - 31.12.2018 (1.1. alkaen 50%)
Patana Elina projektipäällikkö 4.8.2017 - 31.12.2018
Ruohola Heidi harjoittelija 15.10.2018 – 9.11.2018
Takala Mari suunnittelija 18.4. - 31.12.2018
Tammi Niina suunnittelija 22.5.2017 - 31.12.2018
Tuomela Jaana suunnittelija 1.9.2017 – 30.6.2018

Taulukko: Resurssien todellinen käyttö

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Projektipäällikkö	24	17 htkk
Projektsihteeri	24	20 htkk
Suunnittelija 1	24	17,5 htkk
Suunnittelija 2	24	7,5 htkk
Suunnittelija 3	24	20 htkk
Suunnittelija 4	24	13 htkk
Suunnittelija 5	24	20 htkk
Suunnittelija 6	24	14 htkk
Suunnittelija 7	24	20,5 htkk
Suunnittelija 8	24	19 htkk
Suunnittelija 9	24	10 htkk
harjoittelija	0	1 htkk
		Toteutuneet henkilötyötunnit
Viestinnän projektisuunnittelija		Vuonna 2017: 24 h Vuoden 2018 hanketyötunnit siirretään kirjanpitoon 11/2018.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Terveysteknologian projekisuunnittelija		Vuonna 2017: 87,25 h Vuoden 2018 hanketyötunnit siirretään kirjanpitoon 11/2018.
Kuntien/kuntayhtymien työpanos	88 htkk	
Porin perusturva /Työpanoksen siirto		1 142,00 h
SATSHP/Asiantuntijatyö		229,50 h
POSA/Asiantuntijatyö		139,75 h
KSTHKY/Asiantuntijatyö		230,00 h
Eura/Asiantuntijatyö		107,50 h
Eurajoki/Asiantuntijatyö		0
Harjavalta/Asiantuntijatyö		276,50 h
Huittinen/Asiantuntijatyö		114,75 h
Kokemäki/Asiantuntijatyö		38,00 h
Nakkila/Asiantuntijatyö		30,50 h
Rauma/Asiantuntijatyö		1 237,50 h
Säkylä		24,00 h

3 Budjetti ja kustannukset

Taulukko: Todelliset kustannukset ja budjetti

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilöstömenokustannukset	1 480 000 eur	Henkilöstömenot yht. 799 141,57 eur (1.3.2017 – 31.10.2018 kirjanpidossa toteutuneet oman hankehenkilöstön henkilöstömenot)
Ulkopuoliset asiantuntijatyöt (esim. konsulttikustannukset)	Toimisto, pankki ja -asiantuntijapalvelut talousarviossa	14 820,41 eur (1.3.2017-30.6.2018 kirjanpidossa)

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

	280 000 eur	toteutunut työpanoksen siirto)
		17 260,64 eur (1.3.2017-30.6.2018 kirjanpidossa toteutunut asiantuntijatyö kunnissa ja kuntayhtymissä)
		8 865,00 eur Toteutuneet muut asiantuntijapalveluostot (1.3.2017 – 31.10.2018 toteutunut kirjanpidossa)
Yhteensä:		

Poikkeamat johtuvat pääasiassa suunniteltua pienemmästä henkilöstöstä ja asiantuntijapalveluiden käytön vähäisyydestä. Omarahoitusosuutta ei ole kertynyt suunnitellusti.

3.1 Riskit

SATAOSAA:n suunnitteluvaiheessa arvioitiin riskit ja miten niihin varaudutaan. Riskiarviointi on [liitteenä](#). Riskejä toteutui osittain valmistautumisesta huolimatta. Sotevalmistelun viivästyminen, toimijoiden hanke- ja muutosväsymys sekä aikapaineet vaikuttivat toisinaan siihen, miten asiantuntijoilla ja henkilöstöllä oli mahdollisuus osallistua hankkeen toimintoihin.

Suunnitteluvaiheessa jäi huomaamatta omavastuurahoituksen keräämiseen liittyvä riski. Tämä on ollut SATAOSAA:lle suuri haaste useista eri syistä. Malli on koettu raskaaksi ja vaarana on, että kaikkea kokeilulle tehtyä työtä ei ole kirjattu. Emme voi mitenkään tietää reaaliaikaista omarahoitusosuuksien kerääntymistä, koska ne ilmoitetaan jälkikäteen. Olemme viestittäneet runsaasti omarahoitusosuuden keräämisen tärkeydestä kuntiin ja kuntayhtymiin riskin välttämiseksi.

Toinen ennalta-arvaamaton riski on ollut suunnittelijoiden osittain lyhyeksi jääneet työsuhteiden pituudet. Henkilöitä on siirtynyt toisiin tehtäviin kokonaan tai osa-aikaisesti. Hankekokonaisuus oli valtavan suuri, joten resurssien väheneminen toi haasteita kokeilun kaikkien osa-alueiden loppuunviemiseen.

SATAOSAA eteni alkuvaikeuksien jälkeen aikataulussa. Toisaalta toiminta painottui näistä syistä hankkeen toiselle puolikkaalle, mikä on vaikeuttanut tulosten keräämistä. Tarvittiin aikaa, jotta kentällä saavutettiin riittävä luottamus lähteä kehittämään, tuottamaan ja kokeilemaan uutta. Vuosi lisäaikaa kokeilulle olisi rikastanut jo nyt hyvät tulokset vielä paremmiksi erityisesti maakunnallisen yhtenäisyyden näkökulmasta. Kokonaisuutena SATAOSAA vastasi tavoitteisiin hyvin, mikä on tarkoittanut hankehenkilöstön todella suurta työmäärää ja Satakunnan alueen toimijoiden sitoutumista kehittämistyöhön.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

3.2 Viestintä

Tiedottaminen on ollu mahdollisimman aktiivista ja monikanavaista. Hankkeesta laadittiin viestintäsuunnitelma, jota päivitettiin tarpeen mukaan.

Satakunnan kuntoutus- ja työllisyshankkeilla on yhteinen viestintätiimi, joka huolehtii sosiaalisen median päivityksestä sekä muista viestintään liittyvistä asioista yhteistyössä Satasoten viestintävastaavan kanssa. Lisäksi hankkeilla on kotisivut.

SATAOSAAsta on lisäksi tiedotettu kuukausittain uutiskirjeenä, vähintään viikoittain sosiaalisessa mediassa Facebook-sivulla ja Twitterissä sekä jalkautumalla alueen toimijoiden pariin. Lisäksi on julkaistu hankkeen sisältöihin liittyviä artikkeleja ja blogitekstejä mm. Osku-portaaliin sekä Satakunta2021-verkkosivuille. Lisäksi on pyritty levittämään kaikkea saatavilla olevaa tietoa tulevista lainsäädäntöön liittyvistä uudistuksista mm. Kelan erilaiset pilotoinnit, sote- ja kasvupalveluihin liittyvä lainsäädäntö, STM:n ohjeistukset sekä Toimia-tietokannan suositukset.

Tiedottaminen maakuntapäätäjille ja valmistelevalle toimielimelle on toteutunut pääasiassa väliraportoinnin ja lyhyen katsauksen muodossa. Projektipäällikkö ja osa suunnittelijoista on mukana useissa Satasoten valmistelutyöryhmissä, mikä on ollut tärkeää sekä tiedotuksen että tulosten juurrutusten näkökulmista.

Projektipäälliköllä ja -suunnittelijoilla on ollut runsaasti tapaamisia Satakunnan alueen kunnissa, oppilaitoksissa, kuntayhtymissä, TE-toimistoissa ym. Lisäksi olemme järjestäneet kymmeniä työryhmätapaamisia, seminaareja ja koulutuspäiviä. Osa tilaisuuksista on järjestetty yhteistyössä muiden Satakunnan alueen kehittämishankkeiden ja Satasoten valmisteluryhmien kanssa.

SATAOSAA:n kautta OTE4-hanke ja osatyökykyisten työllisyyden kehittäminen saivat valtakunnallista näkyvyyttä SuomiAreenan keskustelutilaisuudesta: "Napakymppi! Osatyökykyiset mahtavana mahdollisuutena" 19.7.2018. Tilaisuuden jälkeen osatyökykyisten työllisyysasioista uutisoi ja kertoi mm. Satakunnan Kansa, Suomen Yrittäjät, Uusi Suomi, MTV Katsomo jne. SATAOSAA oli esillä myös SuomiAreenan kaikille kansalaisille tarkoitettulla Kansalaistorilla jakamassa esitteitä ja kertomalla osatyökykyisten työllistymisen ja osallisuuden tilanteesta Satakunnassa.

SATAOSAA oli YLE:n alueuutisissa alkusyksystä. Uutisissa esiteltiin kokeilun tekemää yhteistyötä ja tuloksia Eurajoen kunnan kanssa vammaisten työllistymisen edistämiseksi.

Eryteisesti Satakuntalaisjärjestöille on viestitty suomi.fi-palvelutietovarannosta että terveyskyla.fi-verkkopalvelusta aktivoiden järjestöjä hyödyntämään toimintojensa ja palveluidensa saavutettavuuden edistämiseksi kyseisiä palvelualustoja. Lisäksi järjestöille on toimitettu Kykyviisaria, työ- ja toimintakyvyn arviointimenetelmää, esittelevät videot ja Kykyviisari-koulutusten kutsut, jotta eri yhteiskuntatoimijoilla on mahdollisuus ja osaamista hyödyntää asiakastyössään yhteneviä arviointimenetelmiä.

HANKKEESSA TUOTETUT BLOGITEKSTIT, ARTIKKELIT, VIDEOT YM. LÖYTYVÄT INNOKYLÄSTÄ
<https://www.innokyla.fi/web/tyotila4063417/alueellisten-kokeilujen-viestinnan-ulostulot>

Hankkeen sähköiset kanavat:

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Verkkosivut: https://www.satakunta2019.fi/?page_id=1028

Facebook: <https://www.facebook.com/KuTyHankkeet/>

<https://www.facebook.com/satakunta2021/>

Twitter: @KuTyHankkeet #Satasote #OTEhanke

Youtube: *Satakunnan maakuntauudistuksen kanava*

4 Dokumentointi

SATAOSAAssa on tehty runsaasti dokumentaatiota eri tasoilla. Tapaamisista ja palavereista on olemassa muistiot, suunnittelijat ovat pitäneet projektipäiväkirjaa. Kokeilussa on tuotettu paljon materiaalia (artikkeleja, blogitekstejä, videoita, raportteja ym.), mikä näkyy alla olevassa taulukossa

Taulukko: Julkaisut, dokumentit jne.

Julkaisun, dokumentin jne. nimi	Missä julkaistu, mistä löydettävissä	Julkaisu päivämäärä
Satakunnan yhdistykset 2017-koonti	https://drive.google.com/drive/folders/10II7btE9rgoHWz6VCTWRdA2JbX8BttuD	
SATAOSAA-maakuntakokeilun ja TE-toimiston työkykykoordinaattorin tekemä selvitys työttömien terveystarkastusten toteutumisesta Satakunnassa	Satakunnan maakuntauudistuksen sivut, SATAOSAA-hankkeen sivuilla Innokylä https://www.innokyla.fi/documents/4063418/fff8b9bd-3c3a-401f-8235-fc87f1547387	8.12.2017
Ulvilan terveyskeskuksen perusterveydenhuollon ja TYP-toiminnan pilotilla kohti parempaa yhteistyötä	Satakunnan maakuntauudistuksen sivut https://www.satakunta2019.fi/?p=2222 OSKU Tie työelämään sivut https://tietyoelamaan.fi/ulvilan-terveyskeskuksen-perusterveydenhuollon-ja-typ-toiminnan-pilotilla-kohti-parempaa-yhteistyota/	9.5.2018 18.5.2018
Raportti-Työttömien terveydenhuollon kehittäminen työterveyshuollon näkökulmasta	Satakunnan maakuntauudistuksen sivut https://www.satakunta2019.fi/?p=2478 Innokylä https://www.innokyla.fi/documents/4063418/8b7b1948-4c83-4b2f-a767-7cc932588231	3.7.2018

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Nykytilakuvaus Satakunnan kuntoutus- ja työllisyyspalveluista (kuntynhankkeet)	Satasoten sivut (ja Innokylä): https://www.satasote.fi/wp-content/uploads/2017/09/Raportti-nykytilasta-Satasote-kuty-hankkeet-2017-1.pdf	29.9.2017
Valmennuspaikkarekisterin käyttökokemukset ja kehittämis ehdotukset -raportti	Innokylä: https://www.innokyla.fi/documents/4063418/ccfb2cdb-7a6b-4203-a15b-49e465f4866f	13.2.2018
Nuorten kokemuksia työllistymis palveluista –raportti	Innokylä: https://www.innokyla.fi/documents/4063418/a57691e1-08ce-477f-b59a-66bc9762f25b	9.2.2018
Järjestöjen ja kuntien välinen yhteistyö työllisyyden edistämisessä –raportti	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalle.	
Esitys kuntien ja järjestöjen yhteistyörakenteesta	https://www.innokyla.fi/documents/7678161/2a16d3df-e92d-4362-81ad-b66502f5eeb1	
Satakunnan vammais palvelujen asiakasmäärät työ- ja päivätoiminnassa –raportti	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalle.	
Kuntien asiantuntijoiden kommentit työhönvalmennuksen kehittämiseksi –raportti	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalle.	
Raportti: Valmentajakysely – Satakunta	www.satakunta2019.fi/hankkeet	17.1.2018
Kokemustoimijat vaikuttajana- tilaisuuksien raportti ja yhteenvedot	https://drive.google.com/drive/folders/0B4i2TCNuV-JsX095Vi1peINnOXc	
Job Shadow Day Satakunnassa	Satakunta2019 ja Innokylä: https://www.innokyla.fi/documents/4063418/ef6e5ec1-3906-4dec-b442-64e468e23037	26.1.2018

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Nuorten työ- ja toimintakyvyn tukeminen – seminaarin yhteenveto	Innokylä: https://www.innokyla.fi/documents/4063418/97c1983a-142a-4b47-b046-4e147dfff444	10.4.2018
Satakunnan yhteinen opinnoista töihin – kehittämispäivä - yhteenveto	Innokylä: https://www.innokyla.fi/documents/4063418/73d31608-20f0-42b0-b7df-3897ced650bf	8.6.2018
Oppilaitosyhteistyö – seminaari - yhteenveto	Innokylä: https://www.innokyla.fi/documents/4063418/f9fd394f-db02-45fc-a286-0985b7175129	16.11.2018
Raportti: Kuntakommentit työhönvalmennuksen kehittämiseksi	www.satakunta2019.fi/hankkeet	30.1.2018
Raportti: Asiakaskysely työtoiminnassa ja avotyössä työskenteleville Satakunnassa	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalla, myöhemmin toimitetaan organisaatioille ja tallennetaan Satakunta 2019 www-sivuille.	13.2.2018
Selvitys digitaalisista palveluista	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalla (myöhemmin toimitetaan organisaatioille ja tallennetaan Satakunta 2019 www-sivuille.	
Sosiaalista kuntoutusta kehittämässä Satakunnassa – julkaisu	Julkaistaan Innokylässä myöhemmin	
ARTIKKELIT JA BLOGIT		
Blogi-kirjoitus: Työnhakijan terveyspalvelut osana Satakunnan valmennuskeskusta	Satakunnan maakuntauudistuksen sivut https://www.satakunta2019.fi/?p=2478	27.12.2017
	OSKU Tie työelämään sivut https://tietyoelamaan.fi/uudenlaista-osaamista-perusterveydenhuoltoon-osatyokykyisten-tueksi/ Innokylä https://www.innokyla.fi/documents/4063418/4a8e23c6-ed2c-4f27-bfab-e60b1d1dbb7f	2.1.2018

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Blogi-kirjoitus: "Uudenaista osaamista perusterveydenhuoltoon osatyökykyisten tueksi".	Julkaistu tietyöelämään-sivustolla sekä satakunta2019-sivustolla.	2.1.2018
Blogi-kirjoitus: "Ulvilan terveyskeskuksen perusterveydenhuollon ja TYP-toiminnan pilotilla kohti parempaa yhteistyötä".	Julkaistu tietyöelämään.fi-sivustolla sekä satakunta2019-sivustolla	18.5.2018
Blogi-kirjoitus: "Työterveyspalveluista tukea työttömän terveyspalveluihin"?	Julkaistu satakunta2019-sivustolla	
Blogi-kirjoitus: "Osaaminen edellä töihin"	Julkaistu tietyoelamaan.fi –sivustolla sekä satakunta2019.fi –sivustolla	15.1.2018
Artikkeli: "Suuren joukon työelämään kuulumattomuutta ei saa hyväksyä"	https://www.satakunnankansa.fi/mielipide/lukijalta-suuren-joukon-tyoelamaan-kuulumattomuutta-ei-saa-hyvakysya-200947083/?_ga=2.32994814.1190476704.1532323988-995252265.1532323988	14.5.2018
Blogi-kirjoitus: "Oikea-aikainen asiakaspolku diagnoosia katsomatta"	Julkaistu tietyoelamaan.fi-sivustolla	25.7.2017
Artikkeli: "Yhteistyössä kohti yhtenäisiä kuntoutuksen toimintamalleja"	Satakunnan maakuntaudistuksen sivut: https://www.satakunta2019.fi/?p=1959	7.3.2018
Blogi-kirjoitus: Satakunta - Missä mennään kehitysvammaisten työllistämisessä?	Yle TV-Uutiset Lounais Suomi, https://tietyoelamaan.fi/ , ls24.fi, satakunta2019.fi	17.8.2018
Blogi-kirjoitus: Oikea-aikainen asiakaspolku diagnoosia katsomatta	https://tietyoelamaan.fi/ ,	25.7.2017
PROSESSIKUVAUKSET		
Opiskelijan polku työhön - kokonaiskuva	https://www.innokyla.fi/documents/7818447/8b7ab5b1-5e12-4891-ae9e-34681ad32b0c	
Valmennusprosessi tuetun työllistymisen mallia soveltaen oppilaitoksissa	https://www.innokyla.fi/documents/7818447/c95d4a2e-f3d2-4dd5-863b-9d892b750838	
Opintojen ja työelämän nivelvaihe	https://www.innokyla.fi/web/malli7818446	

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Opinnoista töihin – mallit	https://www.innokyla.fi/web/malli7818446	
Vammaispalvelun päiväaikaisen toiminnan prosessikuvaus	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalle.	
Tuetun työllistymisen prosessin kirjallinen ja visuaalinen kuvaus	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalle. Innokylä	
Työhönvalmentajan työnantajayhteistyön prosessin kuvaaminen vaiheittain kahdesta eri näkökulmasta; Työne- työnantajayhteistyömalli ja Asko-asiakasyhteistyömalli.	https://www.innokyla.fi/web/malli7678160	
Työ- ja työhönvalmennus- palvelujen malli	https://www.innokyla.fi/web/malli7678160	
Työhönvalmennustiimin keskeiset toimenpiteet, tuotokset ja kehittämisenprosessi kuviona.	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalle.	
Toimintamallikuvauksia työnhakijan terveystyöpalveluista osana monialaista verkostoyhteistyötä	https://www.innokyla.fi/web/malli7678160	
Satakuntalainen sosiaalisen kuntoutuksen malli	https://www.innokyla.fi/web/malli7679370	
Työnhakijan monialaiset palvelut -kokonaisuus	https://www.innokyla.fi/web/malli7678160	
VIDEOT		
Kokemuksia kokemusasiantuntijuudesta- video	https://www.youtube.com/watch?v=fo5QUtucA7Y	
Osatyökykyinen työelämään- video	https://www.youtube.com/watch?v=VM0kwi-7NFQ&feature=youtu.be	

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Nuorten kokemuksia osallisuudesta ja työllistymisen tuesta –videohaastattelut	Osallisuus: https://www.youtube.com/watch?v=VPECYx36FNQ Työllistymisen tuki: https://www.youtube.com/watch?v=ta7Q37qdjNA	
Upgrade Satakunta – nuorten webinaari	https://www.youtube.com/watch?v=zVx1BnhrDAs	
Uutinen: Satakunta - Missä mennään kehitysvammaisten työllistämässä	Yle TV-Uutiset Lounais Suomi,	
Mielenterveyden keskusliiton toiminnanjohtaja Olavi Sydänmaanlakan haastattelu SuomiAreenalla 2018	https://www.facebook.com/KuTyHankkeet/videos/1063933593775894/	
Kokousten muistiot	Sähköisessä muodossa tallennetaan P-asemalle. Paperiversiona hankehallintokansiossa. Hankkeen päättymisen jälkeen arkistoidaan hallinnoijan Porin perusturvan arkistoon.	
Sopimukset	Sähköisessä muodossa tallennetaan P-asemalle. Alkuperäiset kappaleet arkistoidaan hallinnoijan Porin perusturvan arkistoon.	
Laskut	Sähköisessä muodossa Basware-taloushallinnossa. Paperiversiona arkistoidaan perusturvan arkistoon.	
Esite: Sataosaa	Sähköisessä muodossa tallennetaan P-asemalle. Paperiversiona hankehallintokansiossa. Hankkeen päättymisen jälkeen arkistoidaan hallinnoijan Porin perusturvan arkistoon.	
Esite: Satasote kuntoutus- ja työllisyshankkeet	Sähköisessä muodossa tallennetaan P-asemalle. Paperiversiona hankehallintokansiossa. Hankkeen päättymisen jälkeen arkistoidaan hallinnoijan Porin perusturvan arkistoon.	
Esittelykalvot	Sähköisessä muodossa tallennetaan P-asemalle.	

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Posterit	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalla (myöhemmin toimitetaan organisaatioille ja tallennetaan Satakunta 2019 www-sivuille.	
Esite: Työnhakijan terveyspalvelut	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalle. Esite jaettu asiakkaille ja asiantuntijoille	
SATAOSAA arviointiraportti	Sähköisessä muodossa tallennetaan P- asemalla (myöhemmin toimitetaan organisaatioille ja tallennetaan Satakunta 2019 www-sivuille.	
MUUTA		
Järjestöjen palvelukartta	<a href="http://www.yhteisokeskus.fi/jarjestojenp
alvelut/">http://www.yhteisokeskus.fi/jarjestojenp alvelut/	
Maakunnan työhönvalmennusverkoston sähköinen alusta: Tuetusti Työuralle - Satakunta	Facebook:@TuetustiTyöuralle	24.10.2018
SATAOSAA-virtuaalikirja	www.virtuaalikirja.fi/sataosaa	27.11.2018
Osallisuus Satakunnassa- asiakirja julkaistaan loppuvuonna 2018.	Viimeistelyä vaille valmis asiakirja löytyy oheisesta linkistä <a href="https://www.innokyla.fi/documents/7679
371/0bae2753-b790-4c4a-ada4-
b264694a43c0">https://www.innokyla.fi/documents/7679 371/0bae2753-b790-4c4a-ada4- b264694a43c0	
Osallisuus-kampanja Facebookissa ja Instagramissa lokakuussa 2018.	Kampanjan Facebook-sivu löytyy osoitteesta https://www.facebook.com/Osallistun	

5 Opit ja palautteet

Monet samanaikaiset muutokset toimintaympäristössä (reformi, maakunta- ja sote-uudistus) aiheuttavat tiedon suuren määrän, jota voi olla haastavaa omaksua nopeasti. Toimijoiden on hankala hahmottaa konkreettista siirtymistä uuteen toimintaympäristöön, koska on niin monia vielä jäsentymättömiä asioita. Näitä ovat lainsäädännön yksityiskohdat, uudet organisaatiomallit jne. Uuteen toimintaympäristöön siirtyminen nopealla aikataululla muutosten ollessa kohtuullisen suuria, asettuu yksittäiselle henkilölle haasteita omaksua uusi rooli toimintajärjestelmässä. Tämä voi aiheuttaa

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

toimintaympäristössä muutosvastaisuutta, motivaation puutetta ja sitoutumista kehittämistyöhön. Myös toimijoiden asenteet esimerkiksi vammaispalveluissa, terveyspalveluissa, työllisyyspalveluissa ja työnantajille voivat estää osatyökykyisten työllisyyttä. Toisaalta monet samanaikaiset hankkeet ja valmistelu ovat kuormittaneet sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja aiheuttaneet kehittämiväsymystä.

On tullut esiin, että useista ei palveluista puuttuu selkeät palvelukuvaukset tai niitä on varsin vähän. Tämä tuo haastetta palvelujen tuotteistamiseen.

Työnantajayhteistyö voidaan kokea haastavaksi. Työnantajat ovat kiireisiä ja asenteisiin vaikuttaminen on melko hidasta. Tavoitteena on erityisesti osa-aikaisten työsuhteiden lisääminen, se toisi kaivattuja joustoja sekä työntekijän itsensä, että työnantajan näkökulmasta. Toisaalta työnantajan palveluohjauksessa on vaihtelevuutta, erityisesti valmennuspalveluissa työskentelevien osaaminen vaihtelee työntekijöiden taustoista riippuen. Työnantajan palveluohjauksen kehittämiseen halutaan mukaan mahdollisimman moni asiantuntija maakunnasta ja myös tiedottamisen tulee jatkuvaa ja monikanavaista. Näistä huolimatta on haasteita saada tavoite saavutettavaksi, työntekijöiden toimintaympäristössä tietoa tulvii joka puolelta ja koulutuksia sekä seminaareja on tarjolla runsaasti ja toisaalta perustehtävät on hoidettava.

STM:n ohjeistus työttömien terveydenhuollon järjestämisestä on huonosti tunnettu sosiaali- ja terveydenhuollossa ja se toteutuu hyvin vaihtelevasti maakunnassa <http://stm.fi/tyottomien-terveyspalvelut>. Työ- ja toimintakyvyn osaaminen perusterveydenhuollossa on riittämätöntä ja sidottu yksittäisten ihmisten osaamiseen, muttei työnkuvaan ja on näin ollen hyvin haavoittuvaista. Edellä mainituista syistä toiminnan kehittäminen kentällä on ollut vaikeaa, koska toimintamallia ei ole ollut ja sen luominen on pitänyt aloittaa. Tähän toimintaan liittyvää täsmäkoulutusta ei ole olemassa, vaan toimijoiden pitää hankkia osaamista ja tietoa useista eri lähteistä sekä kokeneemman kollegan perehdyttämänä. Työttömän työ- ja toimintakykyä ei voida arvioida pelkästään vastaanotoilla ja haastatteleamalla, vaan tietoa tarvitaan työnhakijan selviytymisestä käytännön työssä. Tämän vuoksi tarvitaan uusi toimintamalli, joka vaatii uudenlaista yliorganisaatioiden välistä yhteistyötä. Tämänhetkiset työttömien terveyspalvelut on kohdennettu pitkäaikaistyöttömille TYP-asiakkaille ja ennaltaehkäisevää puolta ja varhaista puuttumista ei ole huomioitu. Yhteisen kielen ja tavoitteen puuttuminen eri toimijoiden kesken on vaikeuttanut asiakkaan suunnitelmallista etenemistä palveluissa, joka vaikuttaa osaltaan palveluiden kehittämiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon johdon on ollut vaikea sitoutua yhteiseen kehittämiseen eikä aikaa ole tahtonut löytyä.

6 Jälkihoito

6.1 Siirtyminen pysyvään toimintaan

SATAOSAAssa yhteistä tahtotilaa on rakennettu jo hankehakemuksen valmisteluvaiheessa. Ohjaavana periaatteena on alusta alkaen ollut, että eri toimijoille rakentuu vahva tunne omasta merkityksestä yhteisessä valmistelutyössä. Toimintatapana oli toimijakentän osallistaminen kokeilun kaikkeen suunnitteluun ja toteutukseen. Satakunnan kunnat ja kuntayhtymät olivat mukana omarahoitusosuuksilla hankkeen rahoittajina. SATAOSAA oli yksi Satasoten kuntoutus- ja kehittämishankkeita, joilla oli välitön yhteys maakunnan kehittämiseen mm. eri valmisteluryhmien välityksellä. Hankkeen suunnitelmat ja toteutus on raportoitu myös kuntapäätäjistä ja -poliitikoista koostuvalle Satakunnan maakuntaudistusta suunnittelevalle valmistelevalle väliaikaiselle toimielimelle.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Hankkeen lähtökohtana on ollut maakunnallisten toimintamallien kehittäminen, mikä on tarkoittanut sitä, että kaikessa kehittämis- ja pilotointitoiminnassa on mukana henkilöitä eri puolilta maakuntaa. Osallistuminen eri Satasoten valmisteluryhmiin ja niiden alaryhmiin on ollut erittäin tärkeää tiedon kulun ja yhteisen kehittämisen kannalta.

Erillisen konsensusryhmän kokoamista emme nähneet tarpeelliseksi, koska meillä on suora yhteys maakunnan päätöksentekoon. SATAOSAA:n vastaava esimies toimii Sote-muutosjohtajana. Projektipäällikkö ja osa suunnittelijoista on toiminut eri Satasoten valmisteluryhmissä. Vammaispalvelut, Aikuissoseaalityö, Aikuispalvelut, Sote- ja kasvupalvelujen yhdyspinta, Nuorten palvelut, Aikuispalvelujen asiakasohjaus ja palveluohjaus, Sote- ja kasvupalvelujen yhdyspinta, ja Yhteistyöryhmä (järjestöt). Projektipäällikkö ja osa suunnittelijoista jatkaa Satasoten valmistelutyössä. Tämä edistää vahvasti mallien juurtumista.

Alueellisesti kehiteltyjä toimintamalleja jaetaan maakunnallisesti. Kaikille avoimissa seminaareissa on ollut osallistujia laajalti ympäri maakuntaa. Ammattilaisia on sitoutettu joka puolelta Satakuntaa ja hyvien käytäntöjen ja haasteiden kartoitusta on tehty laajasti. Opinnollistamisen teemaa on viety maakuntaan vahvasti. 3. sektori on pyritty huomioimaan tuomalla sen mahdollisuuksia nuorten työ- ja toimintakyvyn tukemisessa. Maakunnalliset pilotit on esitelty raportin alkuosassa.

Sote-esimiesten maakunnallinen verkosto on aloittamassa toiminnan juurruttamisen ja jatkosta on tarkoitus keskustella maakunnan vastuuvastavien kanssa. Työttömien terveystarkastuksia tekevien terveydenhoitajien maakunnallinen verkosto jatkaa myös toimintaansa ja sen koordinoimisesta sovitaan myös maakunnan vastuuvastavien kanssa.

Työhönvalmennuksen osalta on tehty juurruttamistyötä käymällä keskusteluja vammaispalvelujen työtoimintayksikköjen sekä työpajojen päälliköiden ja TYP:n sekä kuntien työllisyydenhoidosta vastaavien henkilöiden kanssa. Vammaispalvelujen osalta juurruttamisen keskiössä on ollut Osaaminen edellä ja Palkkauksen puheeksiotto -kokeilujen mukaiset toiminnat, Valo-valmennuksen käyttöönotto sekä tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen malli. Työpajojen sekä työllisyydenhoidosta vastaavien henkilöiden kanssa on käyty keskusteluja tuetun työhönvalmennuksen käynnistämisen mahdollisuudesta. Valo-valmennuksen käynnistäminen vammaispalveluissa on johtanut mallin siirtymisen organisaation normaaliksi toiminnaksi Porissa ja Eurajoella.

Tuetun työllistymisen malliin on suhtauduttu myönteisesti, mutta ongelmana ovat organisaatioiden näkökulmasta olleet henkilöresurssien puute mallien toteuttamiseksi, päätöksenteon hitaus, olemassa olevien palvelujen sisältöjen muuttaminen malleja vastaaviksi tai mallien toteuttamisen mahdottomuus sellaisenaan, koska sen sisältämiä palveluita ei tuoteta kyseisessä yksikössä. Juurruttamiseksi vaaditaan usein kunnissa valtuuston tai ylimpien virkamiesten päätöksiä.

Kokemustoimijoiden esille nostamaan kokemustiedon ja kokemusasiantuntijuuden hyödyntämisen vähyyteen tartutaan järjestämällä tammikuussa 2019 erityisesti mielenterveys- ja päihdepalveluiden yhteiskehittämistä ja jaettua asiantuntijuutta käsittelevä tilaisuus satakuntalaisille päättäjille, asiakastyötä tekeville ammattilaisille ja kokemustoimijoille. Tilaisuuden järjestävät yhteistyössä Satakunta-hanke, Satakunnan yhteisökeskus sekä Satakunnan sairaanhoitopiirin ja Porin kaupungin kokemusasiantuntijatoiminnasta vastaavat.

Loppuvuonna 2018 julkaistava Osallisuus Satakunnassa-asiakirja sisältää toimenpide-ehdotuksia myös osatyökykyisten ja vammaisten osallisuuden edistämiseksi. Toimenpide-ehdotuksia on mm. eri

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

kohderyhmien tarpeista lähtevän osallisuuden tukemiseen ja asiakasnäkökulman huomioimiseen. Jatkuvuuden takaamiseksi ehdotetaan Osallisuus Satakunnassa-asiakirjan huomioimista maakuntastrategiassa.

Osallisuuden edistäminen eri yhteiskuntatoimijoiden toteuttamalla osallisuustyöllä ja kohtaamispaikkatoiminnan aktivoituminen eri puolilla Satakuntaa osoittavat asenneilmapiirin muutosta, mikä vaikuttaa myönteisesti myös osatyökykyisten ja vammaisten elämänlaatuun sekä mahdollisuuteen työllistyä ja kokea itsensä osalliseksi.

6.2 Arviointi, jälkiarviointi ja avoimet tehtävät

SATAOSAA alueelliselle kokeilulle tehtiin arviointisuunnitelma, jota tarkennettiin toimenpidekohtaisesti. Emme kokeneet ulkoista arviointia tarpeelliseksi, koska THL arvioi kokeilua monitahoisesti. THL:n arviointikyselyihin ja haastatteluihin osallistui projektin johto, ohjausryhmä, suunnittelijat ja kohderyhmän edustajat.

Itsearviointia hankkeen toiminnan kurssissa pitämiseksi on käytännössä tehty viikottaisissa hankepalavereissa. Olemme käyneet läpi toimintaa ja tuloksia. Kokonaisuudessa pieneltä näyttävä askel voi olla valtava harppaus silloin, kun tehdään uusia asioita. Toisaalta saattaa olla, että kehittämistyössä syntyy yllättäviä ja ennakoimattomia tuloksia, jotka kannattaa kirjata vaikka ne eivät suoraan vastaisi suunnitelmaa. Arviointiaineistona hyödynnettiin hankepäiväkirjoja, hankesalkkuraportteja, muistioita, viikkopalavereja, työryhmien tapaamisia ja asiakaspalautteita sekä koulutuksista, seminaareista että varsinaisesta toiminnasta. Arviointia tehtiin CAFia mukailien ja mukaan otettiin myös osallistujapalautteet. Arviointiraportti on luettavissa kokeilun [www-sivulla](#). Tulokset otettiin huomioon kehittämistyössä ja ne on huomioitu loppuraportin teksteissä.

SATAOSAA:n päättyessä jäi joitain keskeneräisiä kokeiluja, jotka viedään loppuun kuntien, kuntayhtymien ja järjestötoimijoiden normaalina työnä ilman kokeilun tukea. Näitä ovat Etäkommunikaatiokokeilu ja Kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen psykiatrian palveluissa. Työkykytiimejä perustetaan lisää, ja perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyön malli kehittyy edelleen.

6.3 Ideoita jatkokehitykselle

Tapaamisten ja kehittäjäryhmien tapaamisissa on noussut esiin, että olemassa olevia toimintamalleja ja palveluita ei täysin tunneta, mistä johtuen niitä ei myöskään osata täysin hyödyntää. Työhönvalmennustiiimissä on huomioitu, että työntekijöitä on jo resursoituna olemassa olevien toimintayksiköiden asiakasmäärään. Toimintaa tulee kehittää enemmän tavoitteelliseen palkkatyöhön tähtääväksi. Tulevaisuuden resurssien osalta tulisi miettiä henkilöstön työnkuvien muutosta. Koska työhönvalmentajien palkkaaminen vaatii maakunnalta taloudellista lisäpanostusta, olisi järkevämpää muuttaa nykyisen henkilöstön tehtäväkuvia. Asiakkaan pääsyä palkkatyöhön pitää edistää kaikin keinoin. Työnkuvien muutos vaatii myös toimintayksiköiden uudelleenorganisoinnin.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

Jotta kuntoutus saadaan tavoitteelliseksi ja työhön ohjaavaksi toiminnaksi, tarvitaan työhönvalmennuspalvelu osaksi kuntoutus- ja työllistymistoimintaa. Ammattilaisille tarvitaan lisää osaamista tavoitteellisesta työelämään kuntoutumisesta ja työllistymisestä. Työpajoilta saadun tiedon perusteella nykyisillä resursseilla ei ole mahdollista tehdä työnantajayhteistyötä ja ohjata asiakkaita palkkatyöhön.

Työttömien terveystarkastuksia tehdään työttömien määrään nähden vähän. Vuonna 2017 perusterveydenhuollossa oli kirjausten mukaan tehty työttömien terveystarkastuksia 0,7 prosentille työttömistä, mikä on vähemmän kuin koko maassa (1,3 %). Terveystarkastuksia tulisi tehdä työttömille huomattavasti enemmän, asiantuntijoiden arvion mukaan noin 30–40 prosentille vuosittain (Lähde: Sosiaali- ja terveyspalvelut Satakunta, asiantuntija-arvio kevät 2018, THL). Työttömien terveystarkastusten tilastoinnissa ei ole yhtenäisiä toimintakäytäntöjä maakunnassa, joten todellista tarvetta resurssien käyttöön on vaikea arvioida. Palvelutarpeen tunnistamisesta ja terveystarkastukseen ohjaamisesta TE-toimistosta ei ole kerätty systemaattisesti tietoa, joten todellista resurssitarvetta on vaikea arvioida. Työttömien terveystarkastuksista ei tiedoteta aktiivisesti, joka saattaa vaikuttaa työttömien omaehtoiseen hakeutumiseen terveystarkastukseen. Lisäksi pitää huomioida työttömyyden rakenne (esim. pitkäaikaistyöttömyys, rakennetyöttömyys). Työttömien terveydenhuollossa tarvittavaa osaamista on järkevä keskittää. Työnjaosta kannattaa sopia eri osapuolten kanssa, jolloin päällekkäinen työ poistuu ja resurssit voidaan kohdentaa paremmin asiakkaan tarvitsemalle tavalla.

Työkykytiimien toiminnan käynnistämisen myötä on tullut mahdolliseksi kehittää yhteistyössä toimijakentän kanssa työnhakijan palvelukokonaisuutta. Yhteistyötä kehitetään käytännön tasolla perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen, Kelan, TE-palveluiden, työllisyyden hoidon ja järjestöjen kanssa. Toimintamallin tavoitteena on Satakunnan alueella toimivan monialaisen asiantuntijuuden, palvelujen sekä yhteistyön kehittäminen eri tekijöiden kesken niin, että asiakkaan polku työllisyyteen on selkeästi ohjattu ja tavoitteellinen.

Digitaalisten palveluiden jatkokehittämisessä tulee kiinnittää huomiota eri tietojärjestelmien rajapintoihin siten, että tietojärjestelmät tukevat ja sujuvoittavat asiakkaan palveluprosessia. Tavoitteena on, että tieto kirjataan vain kerran ja tieto on hyödynnettävissä siellä, missä sitä asiakkaan tilanteen arvioimiseksi tai tilanteen edistämiseksi kulloinkin tarvitaan. Tietojenhallinnan laatu edellyttää teknologisia ratkaisuja, jotka mahdollistavat ammattilaisten yhteistyön ja poistavat päällekkäisen työn tekemisen. Asiakkaan näkökulmasta digitaalisten palveluiden kehittämisessä tulee huomioida saavutettavuus. Palveluiden tulee olla helppokäyttöisiä sekä palvelusisältöjen ymmärrettäviä. Erityisryhmien tarpeet tulee huomioida digitaalisia palveluita kehitettäessä ja tavoitetilan palvelusisällönsuunnittelussa tulisi olla asiakas mukana. Kansallisessa digitaalisten ekosysteemi-ympäristöjen kehittämistyössä esim. Työmarkkinatori, on tärkeä olla mukana ja nyt SATAOSAA –kokeilun päätyttyä tulee varmistaa, että osatyökykyisten tarpeet on siellä huomioitu. Satakunnassa odotetaan loppuvuoden 2018 aikana maakunnan digiratkaisuja. SATAOSAA –kokeilusta on ehdotettu maakunnalle e-asiointia, joka mahdollistaisi ammattilaisten palvelut, kansalaisten palvelut ja verkoston palvelut (e-verkosto). Palvelu sisältäisi (video) chatin, yhteisen keskustelualustan sekä kommunikaatoratkaisuita (esim. työttömien terveystarkastuskutsut automaattisesti järjestelmästä työnhakijan kännykkään tai sähköpostiin) E-verkostotoiminta kokoaa eri asiantuntijat matalan kynnyksen yhteistyöhön ja tarvittaessa voi hyödyntää perus- ja erityistason resursseja verkostossa. Mukana voisi olla mobiilipalvelu, kuten esimerkiksi Work Pilots, joka on perustettu lyhytkestoisten ja pienimuotoisten työtehtävien suorittamista varten.

OTE 4 Osatyökykyisille tie
työelämään, Sataosaa -kokeilu

7 Liitteet

Taulukko: Liitteet

Liite	Liitteen nimi
1.	
2.	
3.	
4.	